

Bråksamt var livet på Uppsalas gator och krogar för åttio år sedan

SVANTE JAKOBSSON

Inledning

Särskilt under 1980-talet har gatuvåldet ägnats stor uppmärksamhet i tidningarna och etermedierna, därför att det uppfattats ha blivit vanligare och råare från år till år. Hur mycket bättre i det avseendet var det månne förr? Hur var det till exempel att röra sig på gator och torg år 1908 – mitt födelseår – i Uppsala, då rikets tionde stad i fråga om folkmängd? På de frågorna har jag försökt ge svar genom att skildra ett antal våldsverkars och bråkmakares beteenden och tillvaro åren 1908 t. o. m. 1910.

Lagenliga straff för lagstridiga handlingar

Att få gå i fred på sin stads gator, dvs. att inte där bli ofredad, inte bli utsatt för våld och slippa att bli illa berörd av andras beteende, har väl alltid varit varje stadsbos önskan, ja betraktats som en rättighet. Att kränka någons fred och förgripa sig på någons person har ändå alltid varit något som en del människor ägnat sig åt, regelbundet eller sporadiskt. Sådana människors benägenhet att begå illgärningar har ansetts och anses alljämt kunna dämpas genom straff, som på ett obehagligt eller eftertryckligt sätt låter sig upplevas.

För de förseelser och brott som begicks mot såväl vanliga mer eller mindre fridsamma medborgare, som den offentliga maktens handhavare under tjänstens utövande innehöll den svenska strafflagen av år 1864 (SL) utförliga straffbestämmelser. Låt oss se efter vad som var tillämpligt vid olika förekommande händelser på gator och torg.

Fylleri hänfördes till sedlighetsbrott och fyllerimål handlades i den ordning som var stadgad för s. k. polisförseelser. Sådana förseelser avhandlades vanligen i specialförfattningar, t. ex. Ordningsstadgan för rikets

städer den 24 mars 1868, men var ibland straffbelagda i SL, såsom fallet var med fylleri, oljud och annat förargelseväckande beteende. 18 kap. 15 § SL löd: "Öfverlastar sig någon af starka drycker så att af hans åtbörder eller oroliga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, att han är drucken, och träffas han i sådant tillstånd å väg, gata eller annat allmänt ställe, skall han för fylleri straffas med böter, högst 20 kronor." Till "allmänt ställe" hänfördes enligt prejudikat "källarlokal i stadshus", dvs. krog i hus i stad, "men däremot ej bantåg".

Den som gjorde *oljud* eller *oväsande* eller eljest *åstadkom förargelse* hade enligt 11 kap. 15 § SL gjort sig skyldig till *fridsbrott* om det skett å väg, gata, torg eller annan plats, som var upplåten för allmän samfärdsel eller eljest allmänligen befors, eller där allmän marknad eller auktion hölls, eller å järnvägståg, passagerarfartyg eller annat dylikt fortskaffningsmedel, å rum, där offentligt föredrag hölls eller offentlig föreställning pågick eller där mat eller dylikt tillhandahölls allmänheten till förtäring eller varor eljest hölls till salu för allmänheten; eller å annat ställe, som mot eller utan avgift var upplåtet för allmänheten. Straffet var böter, högst 100 kr, såvida inte fridsbrottet enligt någon annan paragraf i kap. 11 SL var belagt med högre straff.

Misshandelsbrotten var av två huvudslag, nämligen uppsåtlig misshandel och misshandel av vållande.

Inom gruppen uppsåtlig misshandel skilde lagen mellan tre grader av misshandel:

1. Misshandel som medför svår kroppsskada;
2. Misshandel som medför mindre svår kroppsskada;
3. Misshandel, varav ringare eller ingen skada följt.

För misshandel av första graden var gärningsmannens straff, om hans uppsåt varit att åstadkomma svår kroppsskada, olika om gärningen företagits med berått mod eller i hastigt mod (dvs. med resp. utan överläggning). I det förra fallet dömdes han till straffarbete fr. o. m. 6 t. o. m. 10 år, i det senare straffarbete fr. o. m. 2 t. o. m. 6 år. Lagrummet var 14 kap. 10 § 1 st. SL. Hade gärningsmannen inte åsyftat att åstadkomma svår kroppsskada dömdes han, om misshandeln skett med berått mod, till straffarbete fr. o. m. 2 t. o. m. 6 år och om den skett i hastigt mod till straffarbete i högst 2 år (14 kap. 11 § SL).

För misshandel av andra graden var straffet fängelse eller straffarbete i högst 2 år, vid synnerligen förmildrande omständigheter böter, dock ej

under 25 kr (14 kap. 12 § SL).

Straffet för misshandel av tredje graden var böter eller fängelse i högst 6 månader (14 kap. 13 § SL).

Med svår kroppsskada förstods i lagen förlust av talförmåga, syn eller hörsel, lyte eller annat svårt kroppsfel, stadigvarande svårt men å hälsa, eller livsfarlig sjukdom (14 kap. 10 § 2 st. SL). Som mindre svår kroppsskada räknades mindre kroppsfel eller lyte eller lindrigare sjukdom än i 10 § åsyftades (14 kap. 12 § SL).

Beträffande misshandel av vållande, dvs. ouppsåtigen, genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse, gällde, om svår kroppsskada vållats, att straffet kunde bli böter eller fängelse i högst 6 månader. För vållande till mindre svår kroppsskada var straffet böter, högst 50 kr (14 kap. 17 § SL). Vissa beteenden mot *polismän* innebar *brott mot offentlig myndighet*. Sådana brott var:

Våld eller annan misshandel i eller för tjänsten, som bestraffades med straffarbete i högst 2 år eller fängelse i högst 6 månader, vid synnerligen mildrande omständigheter böter (10 kap. 5 § 1 st. SL).

Missfirmelse (ärekränkning, förolämpning) i eller för tjänsten kunde för gärningsmannen medföra böter eller fängelse i högst 6 månader (10 kap. 5 § 1 st. SL).

Ett synnerligen vanligt brott mot offentlig myndighet var *våldsamt motstånd vid offentlig förrättning*, som ju inte behövde vara förenat med polismannens våldförande men alltid fordrade krafttag av denne för att få den anhållne medgörlig. Straffet var fängelse i högst 6 månader eller böter (10 kap. 6 § SL). Om förrättningsmannen våldförts straffades brottet enligt 10 kap. 1 § eller 5 § SL.

Motståndets våldsamhet brukade i polisrapporterna beskrivas på exempelvis följande sätt: "Vid anhållandet satte sig A. genast till våldsamt motstånd genom att kasta sig omkull på gatan, sparka och slå omkring sig, fatta tag i konstapelns kläder samt streta emot av alla krafter."

Beträffande de två arter av frihetsstraff, som enligt den dåtida lagstiftningen kunde förekomma, må i korthet nämnas följande. Den lindrigaste arten var *fängelse* (fängelsestraff) och kunde antingen omedelbart ådömas för brott eller också, såsom nämnts, användas som förvandlingsstraff för böter. I det förra fallet fick fängelsestraffet i regel inte sättas under en månad eller över två år (2 kap. 2 § SL). Vid s. k. brottskonkurrens kunde straffsammanläggning ske, i vilka fall dock maximum kunde vara

i regel fyra år (4, 5 och 7 kap. SL; särskilt stadgande i 4 kap. 10 § SL). – För fängelse såsom förvandlingsstraff var minimum 3 dagar och maximum 60 dagar (2 kap. 11 § SL). Vid bötesförvandlingen svarade 3 dagars fängelse mot högst 5 kr böter, 4 dagars fängelse mot böter utöver 5 t. o. m. 10 kr samt varje följande dags fängelse mot 10 kr böter, dock med iakttagande av att fängelstraffet ej fick sättas över 60 dagar, vilket maximum motsvarade 561 t. o. m. 570 kr böter.

Den svårare arten av frihetsstraff var *straffarbete*. Detta straff kunde ådömas antingen på livstid eller på viss tid, ej understigande två månader eller över tio år (2 kap. 3 § SL). Vid s. k. brottskonkurrens var i allmänhet tolv år den längsta tid, varå straffarbete kunde ådömas (4, 5, 6 och 7 kap. SL; särskilt stadgande i 4 kap. 10 § SL).

Såväl fängelsestraff som straffarbete kunde i vissa fall skärpas, fängelsestraffet genom hårt nattläger längst 2, högst 20 dagar, straffarbete ej över två år genom hårt nattläger, minst 4, högst 30 dagar av strafftiden, antingen enbart eller i förening, under högst 6 dagar, med mörkt enrum.

Enhet i bestraffningen kunde ernås, om någon dömts att undergå både fängelse och straffarbete, genom att fängelsestraffet förvandlades till straffarbete. På tiden för fängelsestraffet skulle då hälften avdragas, så att mot två månaders fängelse svarade en månads straffarbete osv.

Verkställigheten av straff liksom också förvandlingen av böter till fängelsestraff ålåg Kungl. maj:ts befallningshavande (K.B.), dvs. länsstyrelsen, i Stockholm Överståthållarämbetet.

Länsfängelset i Uppsala uppläts till begagnade i december 1862 och hade 1908–1910 sextiosex ljusa och fem mörka eller dunkla celler.

”Busarna” – fyllerister, fridstörare och bråkmakare

I början av 1900-talet användes ordet *buse* för att beteckna en oförskämd och hänsynslös mansperson. När poliskonstaplarna i Uppsala delgav varandra sina upplevelser vid kontakterna med supiga och bråkiga element på stadens gator och krogar kan nog ordet *buse* esomoftast ha kommit i deras mun. I sina rapporter använde de däremot inte ordet. Om det någon gång förekommer i rapporttext, så är det för att återge, vad en person sagt om eller till en mansperson, som begått våld mot honom.

Många av de ynglingar och män som för åttio år sedan i Uppsala gjort sig skyldiga till fridsbrott eller fylleri eller begått misshandelsbrott eller brott mot offentlig myndighet skulle säkert även i våra dagar med viss rätt kunna omtalas som busar. Något behov föreligger dock inte att i den fortsatta framställningen bruka ordet buse om de tjugotvå manspersoner, vilkas ådagalagda brist på skick och fason i sitt beteende på allmänna platser och enskilda krogar lett till att de kommit i delo med polisen och att en del av dem blivit bestraffade.

Följande förhållanden kännetecknar de tjugotvå lagöverträdarna:

– De har något av åren 1908, 1909 och 1910 varit straff- eller bötesfångar på länsfängelset i Uppsala, där de undergått fängelse eller straffarbete, ådömt för fridsbrott, misshandelsbrott eller brott mot offentlig myndighet eller som förvandlingsstraff för obetalda böter för sådana brott;

– Deras hemvist är Uppsala;

– De förekommer i ordningspolisens rapporter under år 1908.

Ur dels länsfängelsets kyrkoböcker, dels domkyrkoförsamlingens husförhållningsuppgifter för 1908, är de fakta hämtade, som får utgöra en presentation av de tjugotvå personerna.

Karl V., född 1889 i Stockholm, ogift skomakeriarbetare. Föräldrarna okända, varit intagen på Allmänna barnhuset i Stockholm. Uppfostrad av fosterföräldrar. Gått i folkskola, kan läsa men skriver dåligt. Konfirmation och första nattvardsgång i Uppsala.

Bor Stamgatan 8 i Erikslund hos fosterföräldrarna. Fosterfadern är korkskärare och har med sin hustru en dotter (f. 1883). Utom fostersonen Karl har de en fosterdotter (f. 1896). På fastigheten bor 70 personer, tillhörande 15 hushåll. Karl V. super.

Edvin L., född 1883 i Uppsala, ogift grovarbetare. Föräldrarna lever och bor i Uppsala, fadern är stenarbetare. Uppfostrad i hemmet. Gått i skola. Kan skriva. Konfirmerad, har begått nattvarden. – Super.

Bor Västra Järnvägsgatan 9.

Bröderna *Otto J.*, född 1883 i Uppsala, ogift slakteriarbetare samt *Knut J.*, född 1888 i Uppsala, ogift "elektrisk arbetare". Båda uppfostrade i hemmet, gått i folkskola, kan läsa och skriva. Konfirmerade och begått nattvarden, Otto 1898 i Landskrona, Knut 1903 i Uppsala.

Bor hos föräldrarna – fadern är maskinarbetare – Blomgatan 6 i Erikslund. Otto och Knut har en äldre och två yngre bröder samt en yngre syster. – På fastigheten Blomgatan 6 bor 1908 nära femtio personer. – Otto super.

Uno S., född 1886 i Uppsala, ogift målare. Uppfostrad i hemmet. Kan läsa och skriva. Är konfirmerad och har begått nattvarden. Fadern grovarbetare, och modern jämte en dotter (f. 1879) och sonen Uno bor 1908 under adress Petterslund 4. På fastigheten bor fyra familjer, tillsammans 22 personer.

Bröderna *Konrad I.*, född 1887 i Uppsala, ogift bageriarbetare och *Martin I.*, född 1886 i Uppsala, ogift sadelmakeriarbetare. Båda är uppfostrade i hemmet och har gått i skola. De har varken blivit döpta eller konfirmerade (modern var baptist). Beträffande Martin uppger kyrkboken att han, då han undergick fängelsestraff för stöld, blev döpt den 17 augusti 1905 (med namnet Theodor), konfirmerad den 19 och delaktig av nattvarden den 20 augusti 1905. ”Har under sin strafftid erhållit konfirmationsundervisning och i sin kristendomskunskap gjort synnerligen goda framsteg. Har vid sin konfirmation erhållit betyget *God* (= a).” För båda är ”superi anledning till brottet”.

De bor 1908 Petterslund 9 tillsammans med modern som är timmermansänka, samt en äldre bror och två yngre systrar. Enligt kyrkboken skulle de ha sex syskon. – På fastigheten bor 1908 nära etthundra personer.

Gunnar A., född 1887 i Uppsala, ogift dräng, f. d. militär. Uppfostrad i hemmet. Gått i folkskola, kan läsa och skriva. Konfirmerad, första nattvardsgång i Uppsala 1902. – Föräldrarna lever, fadern timmerman. – Gunnar A. ”super, dock sällan”.

Bor Kungsängsgatan 29.

Josef J., född 1888 i Visby, ogift grovarbetare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan läsa och skriva. Konfirmation och första nattvardsgång i Uppsala 1903. Föräldrarna lever, fadern är gjutare. – Josef J. ”super, men ej supere”.

Bor Tullgatan 2 (vilken gata inte finns upptagen i gatuförteckningen i 1907 och 1910 års adresskalendrar för Uppsala stad).

Ernst A., född 1891 i Uppsala, ogift arbetare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan läsa och skriva. Konfirmation och första nattvardsgång i Uppsala. – ”Ej supare”. Föräldrarna lever och bor i Uppsala.

Ernst A. uppges bo Stamgatan 1 i Erikslund men återfinnes ej där i husförhörsuppgifterna för 1908.

Reinhold H., född 1876 i Skuttunge, gift snickeriarbetare, barnafader. Uppfostrad i hemmet. Gått i skola och kan läsa och skriva. Konfirmation och första nattvardsgång 1894 eller 1895. Modern änka, bor i Skuttunge. – ”Superi direkt anledning till brottet.”

Bor Repslagargatan 14 i Svartbäcksröten.

Samuel S., född 1888 i Uppsala, ogift målare. Varken döpt eller konfirmerad. Uppfostrad i hemmet. Kan skriva och läsa. – ”Supare till för någon vecka sedan (?), då han ingick i nykterhetsförening.”

Bor hos modern, ”hustru S.”, Stamgatan 10 i Erikslund. På fastigheten bor trettio personer.

Emil L., född 1886 i Uppsala, ogift grovarbetare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan läsa och skriva. 1905 konfirmation och första nattvardsgång. – Super. – Föräldrarna lever och bor i Uppsala, fadern är arbetare.

Uppges bo Salnecke 2 men återfinns ej där i husförhörsuppgifterna för 1908.

Gustaf J., född 1880 i Skepptuna, ogift grovarbetare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan skriva och läsa. 1895 konfirmation och första nattvardsgång. – Super. – Fadern är skraddare och bor i Älvsjö.

Uppges bo Tullgatan 2, vilken gata saknas i gatuförteckningen i 1907 och 1910 års adresskalendrar för Uppsala stad.

Rudolf L., född 1888 i Uppsala, ogift bagare. Uppfostrad av fosterföräldrar i Hedemora sedan sitt åttonde år. Ej konfirmerad. Kan skriva och läsa. – Super. – Fadern död, modern intagen på ”Invaliden” i Uppsala.

Uppges bo Petterslund 7 men återfinns ej där i husförhörsuppgifterna för 1908.

Carl Johan L., född 1883 i Uppsala, ogift, f. d. volontär. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan läsa och skriva. Är konfirmerad, har begått nattvarden. Varit i tjänst vid K. Upplands infanteriregemente. – Super.

– Fadern, som var stenarbetare, har övergivit hemmet, modern lever i Uppsala.

Bor Svartbäcksgatan 59.

Karl A., född 1883 i Uppsala, ogift grovarbetare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan skriva. Har konfirmerats. Varit stamanställd vid K. Flottan men avskedats därifrån. Sedan dess arbetat som grovarbetare lite här och där. – Super. – Fadern rymde från familjen 1894 och har sedan ej hörts av. Modern arbetar som hjälphustru och bor i Uppsala. Karl A. har fyra syskon, ett äldre och tre yngre än han själv. ”Syskonen är alla ordentliga.”

Uppges bo Salnecke 7 men återfinns ej där i husförhörsuppgifterna för 1908.

Axel A., född 1883 i Uppsala, ogift målare. Uppfostrad i hemmet, kan läsa och skriva. Konfirmation och första nattvardsgång 1898. Tjänat som dräng i Bålinge. Föräldrarna lever, fadern är målare i Uppsala.

Bor Svartbäcksgatan 69.

Johan H., född 1879 i Knutby, ogift skomakare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan skriva och läsa. Konfirmation och första nattvardsgång i Östuna 1892. Fadern f. d. statkarl, bor i Östuna, modern död 1900. – Johan H. super.

Bor Götgatan 11.

Eskil K., född 1891 i Uppsala, ogift grovarbetare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan läsa och skriva. Konfirmation och första nattvardsgång i Kungsholms församling i Stockholm 1905. – Super.

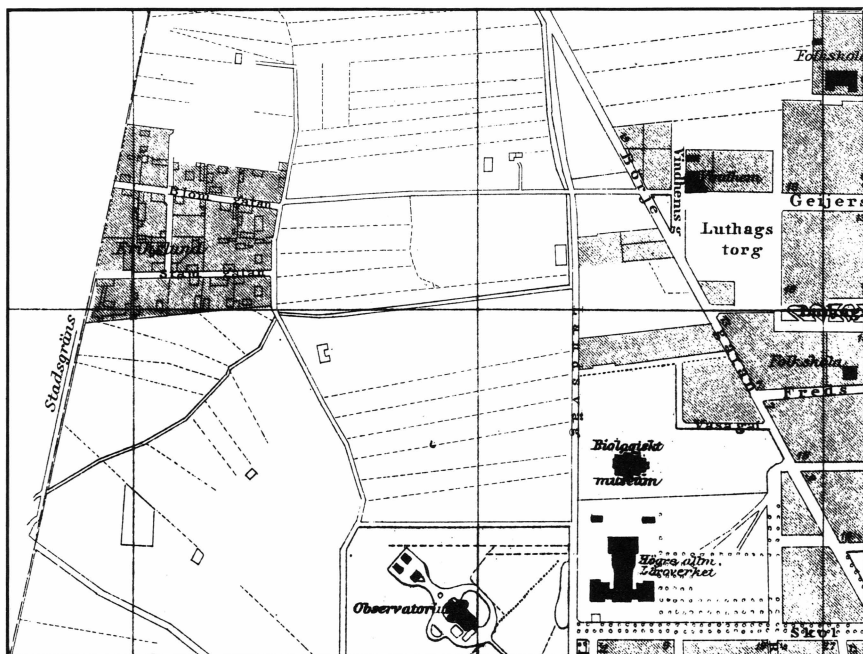
Bor 1908 Petterslund 6 tillsammans med modern, som är änka sedan 1891, samt en yngre halvbror och en yngre halvsystem. På Petterslund 6 bor 1908 drygt 90 personer.

Axel J., född 1861 i Ånimskog, ogift arbetare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan läsa och skriva. Konfirmation och första nattvardsgång i Vänersborg 1876. Föräldrarna döda. – Super.

Saknar fast bostad.

David B., född 1876 i Uppsala, ogift arbetare. Uppfostrad i hemmet, gått i folkskola, kan läsa och skriva. Konfirmation och första nattvardsgång 1891. – ”Stark supare.” – Fadern, snickare, bor i Stockholm; även

Stadsdelen Erikslund låg vid denna tid utanför den egentliga stadsbebyggelsen och skild från denna av åkermark och lertäkter.

Detalj av stadsingenjör Gösta Laurells stadskarta av år 1909.

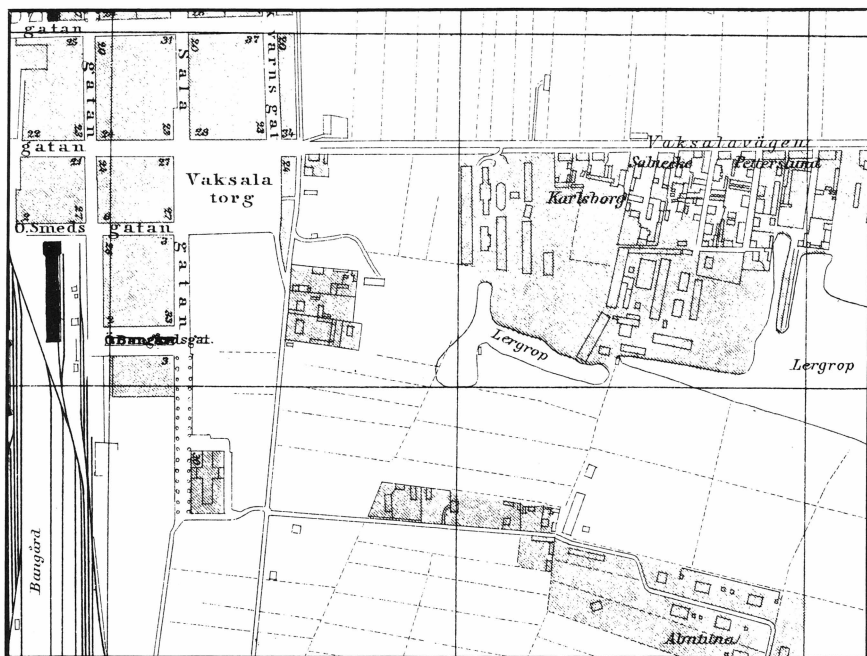
han är stark supare. Modern är död.

Saknar fast bostad.

Efter upplysningen om konfirmation och kommunion är i kyrkoboken genomgående antecknat: "Därefter ej begått H. H. Nattvard."

Födelseårsvis är fördelningen följande:

1861	1	1886	3		
1876	2	1887	2	Ålder vid 1908 års utgång:	
1879	1	1888	5	Högst 20 år	8
1880	1	1889	1	Över 20, högst 30 år	11
1883	3	1891	2	Över 30 år	3
1885	1	S:a	22 pers.		22 pers.

Stadsdelarna Karlsborg, Salnecke och Petterslund, belägna utmed Vaksalagatan, strax bortom Vaksala torg.
 Detalj av stadsingenjör Gösta Laurells stadskarta av år 1909.

Endast en av de äldre – född 1876 – var gift. Av kyrkoböckernas notiser framgår att aderton av männen ”super” eller ”är supare”. Rörande tre saknas sådan upplysning och för en av de tjugotvå finns anteckningen ”ej supare”.

Drygt hälften av dessa tjugotvå män bodde i något av stadens ytterområden, nämligen Erikslund, Salnecke och Petterslund.

Erikslund var ett område vid den nordvästra stadsgränsen. Det hade tre gator, Blomgatan och Stamgatan, samt en tvärgata utan namn. Blomgatan var sista biten av en väg i Geijersgatans förlängning från Vindhems-gatan över Börjegatan. Bild 1, som härrör från stadsingenjören G. Laurells stadskarta år 1909, ger tydligt besked om det geografiska läget.

Bortom Vaksala torg låg vid Vaksalavägens sydöstra sida områdena *Salnecke* och *Petterslund* samt, närmare torget, *Karlsborg*. Ur den nyss-nämnda kartan är bild 2 hämtad.

Vaksalagatan i stadsdelen Salnecke 1902. Foto: Alfred Dahlgren, Upplandsmuseet.

Vaksalagatan i stadsdelen Petterslund, stadens yttersta gräns i öster 1902. Foto: Alfred Dahlgren, Upplandsmuseet.

Dragarbrunnsgatan 44, i hörnet av Smedsgränd 1902. Här låg det livligt frekventerade Spritbolagets värdshus. Krogen fanns kvar ännu på 1960-talet under namnet Gästis. Foto: Alfred Dahlgren, Upplandsmuseet.

”Knölarna” – ordningens upprätthållare

Uppsalas befolkning utgjordes under åren 1908–1910 av omkring 25.000 personer. Poliskåren, inklusive polismästaren och övrigt befäl, bestod av cirka fyrtiofem befattningshavare, av vilka trettiofem var konstaplar huvudsakligen för ordningens upprätthållande.

Polisstationen var belägen i Rådhuset med ingång från Stora torget. Så kallade polisvakter var inrättade i Svartbäcken, Petterslund, Stabbylund och Kungsängstull. Dessa polisvakter torde ha varit bemannade endast under en del av dygnet.

Ordningens polisens konstaplar hade var och en sitt nummer efter militärt mönster. I polisrapporterna angavs såväl nummer som efternamn. Den liggare över polispersonalen som fördes åren 1904–1916 saknas tyvärr numera bland polismyndighetens arkivalier hos landsarkivet. Förteckningen i tablå 1 har därför utan att bli fullt exakt sammanställt med ledning av 1907 och 1913 års matriklar över Sveriges polismän.

Konstaplarna kallades allmänt bland fylleristerna, fridstörarna och bråkmakarna för knölar, grisar, svin, bondtjvar, ja till och med busar.

”Knöl” tycks ha varit det mest brukade skällsordet. Att konstaplarna under sin tjänsteutövning blev utsatta för våld och misshandel framgår av polisrapporter och domar. Ett stort antal sådana ligger till grund för framställningen i nästa kapitel.

Av polisrapporterna får man också klart för sig, att tjänsteutövningen först och främst försiggick ute på gatorna och att det sällan var svårt att finna en poliskonstapel inom de närmaste kvarteren dygnet runt. Hur annorlunda i det avseendet är det inte numera!

Poliskåren i Uppsala år 1910.

Polismästaren R. von Schultz, poliskommissarien E. Andéhn, överkonstaplarna A. Morin, A. Rosqvist, C. F. de Berg, inspektionskonstaplarna C. F. Forsell, P. G. Domberg, E. Hammar.

Konstaplar:

anställd

1883	P. L. Nybom (detektivkonstapel), J. A. Blom (nr 1)
1885	K. A. Sjöström (nr 2)
1887	K. F. Karlsson (nr ?)
1893	K. F. Hellman (nr 5)
1895	K. F. Brandt (nr 4), P. G. Groth (nr 7)
1897	O. Johansson (nr 8)
1899	E. A. Wiman (nr 11), K. A. Appelqvist (nr 12), G. H. Rohlin (nr 23)
1900	P. A. Norling (nr 14), J. H. Bylin (nr 19)
1901	K. L. Johansson (nr 10), F. E. Appelqvist (nr 21), N. E. Danielson (nr 17), J. Brunnberg (nr 33)
1902	E. L. Svensk (nr 25), L. F. Piehl (nr 26), H. Ahlén (nr 27), A. E. Ljungqvist (nr 34)
1903	A. H. Holst (nr 6), M. O. Stålsvärd (nr 13), E. F. Kvist (nr 28)
1904	E. A. Andersson (nr 15), T. I. Thorsén (nr 20), Hj. E. Falk (nr 22), J. B. Brunsell (nr 24), O. T. Lund (nr 29)
1905	J. E. Ek (nr 16)
1906	Hj. B. Berglund (nr 3), E. G. A. Fram (nr 9), J. R. Grandin (nr 37)
1907	J. E. Holmgren (nr 39)
1908	E. Eriksson (nr ?), H. E. Malmqvist (nr 32), J. A. Åhländer (nr ?)
1909	K. A. Byman (nr 38), K. J. Hjelmare (nr 35), K. A. Sandh (nr 36), K. O. Jansson (nr 40)
1910	F. G. Gustafsson (nr ?), J. G. Vinberg (nr 42)

Det hände på krogar, gator och torg

På polisstationen i Rådhuset mottog den jourhavande överkonstapeln poliskonstaplarnas rapporter om iakttagelser och åtgärder under tjänstgöringspassen. Rapporterna skrev överkonstapeln in i en liggare, kallad rapportbok eller dagbok. Förutom den rapporterade konstapelns nummer och namn innehåller rapporterna upplysningar om namn, födelse-tid, yrke och bostad för de personer som anhållits för brott eller förseelse eller blivit förfördelade vid något bråk eller deltagit i sådant samt beskrivningar av de händelser som föregått, varit förknippade med eller följt på anhållandet. I rapporterna uppges också vilka personer, polismän eller andra, som varit behjälpliga vid anhållande och avförande till polisstationen eller som kan åberopas som vittnen. En del rapporter redogör för anmälningar av enskilda personer rörande sådant, varmed polisen hade att ta befattning eller som ansågs böra bringas till dess kännedom.

Efter den sista för jouren införda rapporten satte överkonstapeln sin underskrift. Ibland avslutas rapporten med den anmälade konstapelns bekräftelse av riktigheten av den inskrivna textens innehåll. Några signaturer, i allmänhet tre, efter varje dygns rapporter, tyder på att dessa lästs av poliskommissarien Andéhn, polismästaren von Schultz och allmänne åklagaren, stadsfiskalen Peterson. I boksidornas marginaler förekommer ofta anteckningen "åtal", skriven med röd eller blå krita.

Antalet införda rapporter var 1908 1.772, 1909 1.870 och 1910 2.106. Utom ordningsnummer för året har varje rapport en marginalrubrik. I de två följande förteckningarna, den ena för maj, den andra för november 1908, visas vilka de olika rubrikerna är och hur ofta samma rubrik förekommer.

Maj 1908

Fylleri	56
Fylleri och bettleri	3
Fylleri och motstånd	2
Fylleri och motstånd och förargelseväckande beteende	2
Fylleri och motstånd och våld	2
Fylleri, ofredande, motstånd och missfirmelse	1
Fylleri, våld i hemmet och motstånd	1
Fylleri och våld	2
Våld	3

Förargelseväckande beteende	1
Vägran att åtlyda polisman	1
Bettleri	3
Skörlevnad	1
”Stockholmsragga”	1
Studentoljud	2
Studentoljud o. förargelsev. beteende	1
Anskaffande av brännvin	1
Fönsterkrossning	1
Inbrott	1
Stöld	1
Tillgrepp	1
Misstänkt för inbrott	1
Dömd för stöld	1
Sjukdomsfall	2
Sinnessjuk	1
Olyckshändelse	2
Spåravnsoflyckshändelse	1
Automobilkörning	1
Ovarsam framfart	1
Djurplågeri	3
Ilsken hund	2
Utelöpande hund	3
Skadad häst	1
Skenande häst	3
Skorstensbrand	2
Trottoar	1
Gatusopning	1
Logi på polisstationen	12
	<u>125</u>

November 1908

Fylleri	53
Fylleri och bettleri	1
Fylleri och förargelseväckande beteende	5
Fylleri och logi	2
Fylleri och missfirmelse	1
Fylleri och motstånd	7
Fylleri och motstånd och missfirmelse	1
Fylleri och motstånd och våld	1
Fylleri, ofredande och missfirmelse	1
Fylleri och oljud	2
Fylleri och våld	2

Studentfylleri och oljud	1
Studentfylleri och oljud och motstånd	1
Förargelseväckande beteende	1
Förargelseväckande beteende av student	1
Oljud	2
Studentoljud och tändande av gatlykta	1
Våld	3
Slagsmål och förargelseväckande beteende	2
Bettleri	1
Lösdriveri	2
Osedligt levnadssätt	1
”Stockholmsragga”	1
Stöld	2
Olovlig jakt	1
Förseelse mot automobilreglementet	1
Fängelseförpassning	1
Sinnessjuk	1
Olyckshändelse	1
Spårvagnsolyckshändelse	1
Djurplågeri	4
Utelöpande hund	2
Skenande häst	3
Skorstenseld	1
Eldsvådetillbud	3
Fotogenupplag	1
Osandad trottoar	2
Logi	8
	<hr/>
	125

59–70 % av dessa rapporter gällde således fall av fylleri eller våld eller bråkighet i allmänhet, var för sig eller i förening.

Vad hade då de tjugotvå manspersoner, som kort presenterats ovan, gjort sig skyldiga till som givit till följd att de synats av polisen, ställts inför rätta och insatts i fängelse? Om detta ger ordningspolisens rapportböcker, rådhusrättens domböcker, länsfängelsets fångrullor samt ”Polisunderrettelser” besked. Brotten som personerna dömts för var ganska likartade sinsemellan. De överensstämmer också med vår tids gatuvåld, ofta orsakat av besvärliga hemförhållanden, arbetslöshet och inte minst drogmissbruk – i dessa fall alkohol.

Grunden för de exemplifierande skildringarna som här följer utgöres av de rapporter, som beträffande 15 av de tjugotvå som avgivits under

året 1908. Därutöver lämnas upplysningar om beteenden av och ingripanden mot dem några år före och efter 1908.

Av utrymmesskäl har Karl V., Konrad I., Martin I., Reinhold H., Axel A., Axel J. och Gustaf J. utgått, Samtliga 22 ingår i Svante Jakobssons "Bråksamt var livet på Uppsalas gator och krogar när seklet var nytt". Upplands fornminnesförenings förlag 1988.

24-årige arbetaren *Edvin L.* blev införd på polisstationen strax före kl. 6 em. onsdagen den 15 januari 1908 av konstapeln nr 25, som tillkallats av betjäningen på kroglokalen vid Fyrstorg. *Edvin L.*, som var "mindre drucken", hade blivit nekad servering. Konstapeln förde ut honom ur lokalen, men utkommen på torget förebrådde *L.* under högljudda svordomar konstapeln för att han inte blivit serverad. Folksamling uppstod. *L.* anhölls eftersom han inte åtlöd tillsägelse att avlägsna sig. Han fick efter en kort stund lämna polisstationen.

I mitten av december 1907 hade *Edvin L.* avtjänat åtta månader och sjutton dagars fängelsestraff, ådömt av Vaxholms garnisonskriegerätt för våld å överordnad. I februari 1903 hade han suttit i fängelse tolv dagar för fylleri m. m. I december 1903 hade han varnats för lösdriveri av stadsfiskalen i Stockholm. Redan 1902 förekom han i PU såsom frigiven från länsfängelset i Umeå, där han undergått fem månaders fängelse, ådömt för brott mot krigslagarna.

Fredagen den 17 januari 1908 blev *Edvin L.* och en annan man införda på polisstationen av två konstaplar strax före kl. 2 på dagen, sedan de "i mindre drucket tillstånd" varit i slagsmål med varandra på Trädgårdsgatan och Slottsgränd. Därigenom hade allmän förargelse uppkommit bland den stora allmänhet som passerade vid tillfället. Båda insattes i arrest, varifrån de utsläpptes, den ena vid 4-tiden, den andra vid 6-tiden på morgonen. För förargelseväckande beteende dömdes *L.* i mars av rådhusrätten att böta 20 kr.

Vid 11-tiden på kvällen lördagen den 28 mars var *Edvin L.*, målaren *Uno S.* och två andra karlar i högljudd ordväxling och handgemäng med varandra på Vaksalagatan. Detta förargelseväckande beteende anmäldes av två konstaplar. I april dömdes *L.* av rådhusrätten att åter böta 20 kr.

Lördagen den 11 april anmälde på polisstationen en järnarbetare *K.* att han kl. 11.30 em. på Vaksalatorg blivit överfallen av fyra män "utan från hans sida gifven anledning". Han hade blivit omkullslagen och miss-handlad. Flera sparkar hade träffat på olika delar av kroppen och även i ansiktet. En mindre svullnad under högra ögat och en mindre skråma

under det vänstra hade uppstått. Bland våldsvärkarna igenkände K. två personer: Edvin L. och *Karl A.* Följande onsdag hördes L. och A. L. förnekade all kunskap om våldet och sade sig inte veta vilka personer han haft i sällskap. A. ville inte förneka våldet men kunde inte minnas något därom.

I slutet av april dömde rådhusrätten L. att böta 50 kr för misshandeln men även 15 kr för fylleri och 20 kr för våldsamt motstånd vid offentlig förrättning, förseelser som framkommit vid rättegången varjämte han enligt en resolution av KB i februari hade att böta 5 kr för utevaror från mönstring. Hela bötesbeloppet utgjorde 130 kr. Betalning uteblev. KB förvandlade då böterna till 16 dagars fängelse, från 14 till 30 december 1908.

Den 16 maj 1908, en lördag, anmälde konstapeln nr 2, att tre karlar hade varit i slagsmål med varandra utanför kroglokalen i huset Dragarbrunnsgatan 44. En av dessa visade sig vara Edvin L. Alla tre hördes på polisstationen. L. erkände att han, såsom de andra påstått, tilldelat dem var sin dansk skalle, som träffat den ene på hakan, så att ömhet uppstod, och den andre på munnen, så att ett blödande sår uppkom. Ingen av de slagna yrkade dock för sin del ansvar å L.

I hörnet av Bredgränd och Kungsängsgatan hade vid 10-tiden på kvällen lördagen den 20 juni två män från Stockholm kommit i handgemäng. De anhölls och fördes till polisstationen. Där framkom att också Edvin L. deltagit i slagsmålet och därvid tilldelat en av männen flera slag. De tre bråkmakarnas "beteende åstadkom förargelse hos personer som åsåg detsamma". De två som anhållits släpptes ut ur arresten kl. 8 följande morgon.

Onsdagen den 22 juli 1908 anträffades Edvin L. drucken på Dragarbrunnsgatan. Klocksn var då 12.45 på dagen. Han anhölls. Då han av tre konstaplar, nr 26 och 34 samt en inspektionskonstapel, skulle föras till polisstationen satte han sig genast till våldsamt motstånd "genom att sparka och slå omkring sig och streta emot det värsta han förmådde". Först sedan en fjärde konstapel, nr 13, kommit till hjälp kunde L. tas med och insättas i arrest. "L:s ursinniga motstånd och uppträdande åstadkom en större folksamling som delvis följde efter till polisstationen." På kvällen kl. 9 släpptes L. fri.

Nästa rapport har marginalrubriken "fängelseförpassning" och avser L:s förut nämnda införpassande till länsfängelset den 14 december. Han

blev kl. 1/2 11 den dagen anhållen på Drottninggatan av två konstaplar, nr 9 och en inspektionskonstapel, men då han syntes något berusad blev han insatt i arrest till kl. 1/2 3, då han av en exekutionsvaktmästare fördes till länsfängelset.

En vecka efter frigivningen den 30 december 1908 blev Edvin L. återigen nämnd i en rapport. Vid 1/2 10-tiden på kvällen torsdagen den 7 januari 1909 blev han införd på polisstationen av tre konstaplar, nr 19, 16 och 23. L. och två kumpaner hade på trottoaren "utanför krogen vid Fyris torg, hållande varandra under armarna, hoppat och gestikulerat", därvid en av dem fallit omkull. Konstapeln nr 19 hade tillsagt dem att lämna trottoaren fri samt hade, när de inte åtlöd tillsägelsen, fört ut dem på gatan. Efter upprepade tillsägelser hade de slutligen avlägsnat sig. L. hade emellertid vänt och kommit emot konstapeln under det han högljutt bl. a. yttrat "kom din djävel ned på Ågatan så ska jag ge dej din djävel", "jag ska slå till dig din djävel", "jag ska valsa med dig" m. m. Han hade därvid trängt sig ända in på konstapeln med knutna nävar, gnisslat med tänderna och uppträtt i hög grad hotande. Han var dessutom betydligt berusad. Han anhölls av konstapeln men satte sig genast till våldsamt motstånd genom att på allt sätt söka slita sig lös, sparka och slå omkring sig, kasta sig omkull på gatan, fatta tag i konstapelns uniformskappa som därvid slets sönder, sätta krokben samt måtta 6 eller 7 danska skallar mot denne, av vilka två träffade på hakan. L. kunde övermannas och föras till polisstationen först sedan ytterligare två konstaplar, nr 16 och 23, en spårvagnskonduktör och en förman kommit till hjälp. Under vägen satte han flera gånger krokben för konstaplarna och lyckades vid ett tillfälle slänga omkull en av dem. Motståndet fortsatte vid avviseringen. Han belades då med handbojor. Den konstapel som anhöll L. – nr 19 – hade blivit angripen av L:s två berusade kumpaner som sökt rycka och slita L. fri. De försökte också tränga in på polisstationen. Där togs de emot och insattes i arrest. Alla släpptes dagen därpå.

Bara fyra dagar senare kom räkningen. Den 11 januari 1909 dömdes L. av rådhusrätten för vart och ett av två särskilda misshandelsbrott, begångna mot i tjänsteutövning stadda polismän, till en månads fängelse samt att böta för förargelseväckande beteende 25 kr, för vägran att hörsamma polismans tillsägelse 10 kr, för missfirmelse av i tjänsteutövning stadda polismän 50 kr samt för våldsamt motstånd vid offentlig förrätt-

ning 30 kr eller tillhopa 135 kr som vid bristande tillgång skulle övergå till fängelse i 17 dagar.

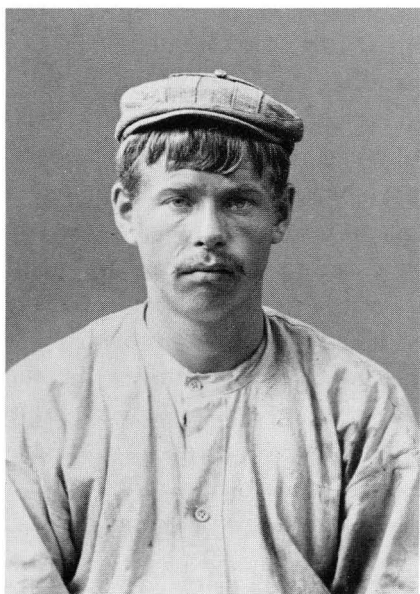
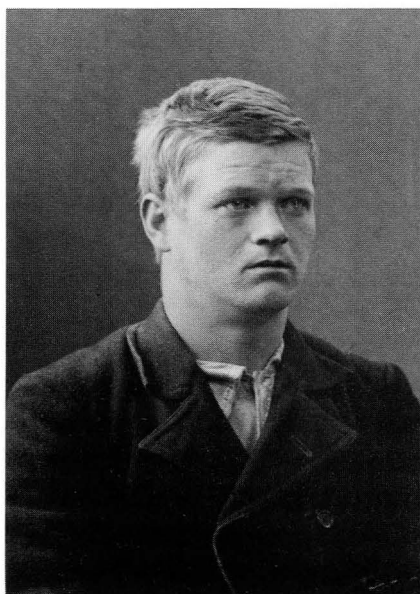
Tisdagen den 9 februari 1909 häktades Edvin L. av polismästaren. Kl. 5 em. blev han av en ledsagande konstapel överlämnad till länsfängelset, där vistelsen skulle vara två månader och 17 dagar, dvs. till den 26 april.

Lördagen den 22 maj blev Edvin L. anmäld av en mureriarbetare S. som, då han i hörnet av Drottninggatan och Östra Ågatan vägrat bjuda L. på brännvin, blivit överfallen av denne och fått två slag över munnen så att underläppen spruckit. Till våldet, som inträffat vid 1/2 4-tiden på eftermiddagen, kunde inget vittne uppges. Anmälaren hade själv ”inte varit fullt nykter”. Dagen därpå varnades Edvin L. enskilt av poliskommisarien.

Två månader senare var Edvin L. åter i farten. Tisdagen den 20 juli hade han av konstapeln nr 19 iakttagits vid 1/2 7-tiden på kvällen på Fyris torg, där han skrikit, hoppat och svängt med armarna och hotat en man, som var i hans sällskap, med stryk. En folksamling – omkring 50 personer – hade uppkommit. Efter flera tillsägelser hade L. och hans sällskap avlägsnat sig och gått Drottninggatan, över Stora torget och Vaksalagatan österut. Konstapeln nr 19 fick strax sällskap av den i tjänst varande konstapeln nr 1 och båda följde efter de båda andra. På andra sidan järnvägen hade L., som var ”mindre drucken”, gått emot den förstnämnda konstapeln, hött med näven och sagt: ”Akta dig!”

Vid 9-tiden på kvällen måndagen den 18 oktober 1909 hade Edvin L. återigen åstadkommit allmän förargelse, denna gång inne på ”Rullans biografteaters salong” vid Kungsgatan, där han okvädat vaktmästaren som avfordrade honom biljett samt fattat tag i dennes kläder och fört ut honom i förstugan. L. löste ingen biljett och avlägsnade sig efter tillsägelse av konstapeln nr 27. Mycket folk på åskådarplatserna hade åsett L:s beteende.

Strax före kl. 10 på kvällen den 5 november 1909 införde konstapeln nr 2 Edvin L. och en annan uppsalabo i 50-årsåldern på polisstationen. De hade anhållits, enär de uppträtt förargelseväckande dels inne på, dels utanför krogen i huset Dragarbrunnsgatan 44. Då de i lokalen vägrats förtäring, enär de var ”mindre druckna”, hade de gått till ett bord ”och utan löfte druckit ur en toddy, som andra personer rekvirerat och betalat”. De hade också hoppat och gestikulerat. Flera gånger hade de av förståndarinnan tillsagts att lämna lokalen men hade ändå stannat kvar till

Fyra uppsalabusar som för åttio år sedan vållade problem för stadsbor och ordningsmakt. De fyra hade gjort sig skyldiga till grövre brott och blev därmed avfotograferade för införande i ordningsmaktens register.

dess krogen stängdes. Utkomna på gatan hade de bråkat med varandra och även antastat en annan man. Deras beteende hade väckt allmän förargelse och åstadkommit folksamling. Båda insattes i arrest. De släpptes ut kl. 1 på natten.

En annan konstapel, nr 15, anmälde att L. och hans kumpan vid 9-tiden blivit nekade servering också på Rullans nedre veranda. Då de fortsatt att pocka hade betjäningen anmodat konstapeln nr 15, som för krögarens räkning tjänstgjorde där, att avlägsna dem. L. fattade tag i dörrposten och stretade emot av alla krafter och kunde först sedan personalen kommit konstapeln till hjälp föras ut. I trädgården hade L. knutit näven framför konstapeln och högt yttrat: "Om du inte varit i uniform, din djäväl, skulle jag klippa till dej så fan tog dej!" Därefter hade han gett sig av.

Edvin L. och kamraten från Rullan rapporterades fredagen den 3 december ha betett sig oskickligt i cigarraffären i huset Vaksalagatan 5, där de dels druckit sprit ur en medhavd literbutelj, dels besvärat flera personer med att tiggas cigarrer och cigaretter. En tillkallad konstapel, nr 27, måste med våld föra ut dem på gatan, sedan de inte åtytt hans upprepa- de tillsägelser att lämna butiken.

Fredagen den 23 februari 1910 anmälde en i Hedemora skriven men tillfälligt i Uppsala boende man att han föregående kväll strax före kl. 11 blivit överfallen och misshandlad av en för honom okänd man på Dragarbrunnsgatan "utan någon från hans sida given anledning". Våldsverkaren befanns vara Edvin L. Av denne hade anmälaren tilldelats två kraftiga slag med knuten hand. Det ena hade träffat högra käkbenet, så att svullnad och ömhet uppkom och han fallit baklänges på gatan och slagit huvudet i stenläggningen. Ett starkt blödande sår i bakhuvudet hade uppkommit och han hade måst uppsöka en fältskår för att få det omskött. Med namn och adress uppgavs två vittnen, en brandsoldat och en springpojke. Även vid detta tillfälle hade L. varit i sällskap med samme man som vid de två senaste rapporttillfällena.

Lördagen den 26 februari 1910 hade Edvin L. jämte bröderna *Konrad I.* och *Martin I.* omkring kl. 8.30 på kvällen blivit nekade servering på Stadshotellets läktare eftersom de var onyktra. Alla tre hade då utfarit i högljudda otidigheter mot betjäningen och genom sitt uppträdande i övrigt åstadkommit allmän förargelse. De tillsades att avlägsna sig av kon-

stapeln nr 23, som på lördagskvällar mellan kl. 8 och kl. 11 tjänstgjorde på restaurangen för att upprätthålla ordningen. Då de vägrade, förde han ut dem med våld. Under det han var sysselsatt med L. råkade bröderna I. i slagsmål med varandra i den övre förstugan så att båda föll omkull på golvet. "För att få slut på det stormiga uppträdet hade serveringen måst upphöra kl. 10 em. å läktaren."

Tisdagen den 5 mars 1910 anmälde konstapeln nr 27 att Edvin L. strax före kl. 5 em. utanför Kungsängsgatan 44 överfallit och misshandlat en okänd man genom att tilldela honom med knuten hand flera slag i huvudet. En kassör och ett handelsbiträde hade varit åsyna vittnen.

Vid 4-tiden på eftermiddagen torsdagen den 21 juli blev Edvin L. och Martin I. anhållna i Flusterpromenaden av två konstaplar (nr 4 och 11), som tog med dem till polisstationen. I. och L. var mindre druckna och hade i Flusterpromenaden varit i bråk och handgemäng med varandra, varigenom allmän förargelse uppkommit. Sådan hade även uppstått tidigare på Kungsängsgatan, där de uppträtt på likartat sätt och av konstapeln nr 4 tillsagts att avlägsna sig. De insattes i arrest men utsläpptes samma kväll, I. kl. 6.45, L. kl. 9.

Redan den 25 juli blev Edvin L. dömd av rådhusrätten att böta 20 kr för förargelseväckande beteende.

Folksamling och allmän förargelse åstadkom Edvin L. och en annan karl fredagen den 21 augusti vid 1/2 8-tiden på Kungsgatan utanför nr 34, där de varit i bråk och slagsmål med varandra. L. hade fått ett slag över munnen och svarat med att ge den andre flera danska skallar mot huvudet, så att antagonisten fallit baklänges i gatan. Då denne också befanns ha en större svullnad under vänstra ögat samt skrubbsår på näsan och läpparna kallades en läkare till polisstationen. Efter undersökning förklarade denne att någon fara inte förelåg. L. hade överläppen betydligt uppsvulld. Han hade nyktrat till och fick efter förhör lämna stationen. Den andre mannen tilläts på egen begäran vila i en cell.

För det utövade våldet blev Edvin L. åtalad och den 12 september dömd av rådhusrätten honom att böta 50 kr för misshandel.

Lördagen den 3 september 1910 anmälde en man, som var skriven i Österhaninge men saknade stadigvarande bostad, att han samma dag omkring kl. 11 i Smedsgränd överfallits av Edvin L., som tilldelat honom två slag i ansiktet så att överläppen svullnat upp. Två dagar tidigare hade

anmälarén på samma ställe stött på L. med en äldre man i sällskap. Den sistnämnde hade anmodat anmälarén att vara med och "skramla" till brännvin. Han hade bidragit med en krona, varefter L. och den andre gått och inte hörts av vare sig med eller utan brännvin. L. hördes men nekade till våldet.

År 1910 närmade sig nu sitt slut. En konstapel, nr 27, som vid 9-tiden på kvällen den 10 december hindrade en berusad person att komma in på Rullans nedre verandra, hade sedan blivit hotad och missfirrad av Edvin L. Denne hade häftigt kommit emot honom och flera gånger högljutt bl. a. yttrat: "Det skulle du inte gjort, din djävel!" Vid uppträdet hade flera personer uppehållit sig på platsen.

Edvin L. fortsatte sitt bråkiga leverne. Den 1 maj 1911 blev han dömd att böta för fylleri 15 kr och för våldsamt motstånd 100 kr, den 28 augusti 1911 att böta för misshandel 100 kr. Jämte de obetalda böter som ådömts honom den 25 juli och den 12 september 1910 uppgick nu bötessumman till 290 kr. Den förvandlades i november av KB till 32 dagars fängelse, som avtjänades i november och december 1911. Nästa fängelsevistelse började den 23 januari 1912 och slutade den 5 mars. Edvin L. hade då dömts av rådhusrätten dels den 27 december 1911 för våld å polis till en månads fängelse, dels den 18 september 1911 att böta för misshandel 75 kr, vilka böter enligt KB:s beslut i februari förvandlats till 11 dagars fängelse.

Otto J., 24-årig arbetare, och hans bror *Knut J.*, 20 år, befann sig på kvällen lördagen den 18 januari 1908 på Stadshotellet. Betjäningen på hotellets restaurang hade strax efter kl. 11 anmodat konstaplarna nr 15 och 27 att avlägsna bröderna från förstugan till caféet. Efter flera tillsägelser av polismännen hade de begett sig ut på Drottninggatan. Knut J. hade där frågat konstapeln nr 27, om denne inte skulle anhålla honom och hade flera gånger gett knuffar med armbågen. Konstaplarna uppmanade bröderna J. att gå sin väg och gick själva sakta mot Carolinabacken. *Otto J.*, som försökte sätta krokben för nr 27, blev anhållen. Han satte sig då till våldsamt motstånd. Brodern sökte frita honom. Konstapeln drog då sabeln och tilldelade Knut J. ett slag över ryggen. Konstapeln nr 15 använde signalpipan för att tillkalla hjälp. Han fick då av Knut J. ett kraftigt slag, som träffade tvärs över hjässan. Knut J. blev nu anhållen och gjorde även han våldsamt motstånd. Polisförstärkning anlände, nämligen konstaplarna nr 7, 8, 13, 18 och 25 samt två detektivkonstaplar. Bröderna övermannades och fördes under fortsatt motstånd till polissta-

tionen, där de insattes i arrest. Båda var druckna. Otto J. måste beläggas med handbojor.

Den ena detektivkonstapeln sparkades under bråkmakarnas förande till polisstationen flera gånger på benen av Knut J. Två arbetare hade anmält sig som vittnen till kalabaliken.

Den 3 februari dömdes bröderna av rådhusrätten. Otto J. dömdes 1:o för misshandel till straffarbete i två månader; 2:o för våldsamt mostånd vid offentlig förrättning till fängelse i två månader; 3:o för vart och ett av dessa misshandelsbrott å i tjänsteutövning stadda polismän till straffarbete i två månader eller sammanlagt till straffarbete i sju månader samt att böta för förargelseväckande beteende 100 kr och för missfirmelse av i tjänsteutövning stadda polismän 200 kr, tillhoppa 300 kr, som vid bristande tillgång skulle övergå till straffarbete i ytterligare 16 dagar eller i ena bot straffarbete i sju månader 16 dagar. Straffarbetet började på länsfängelset i Uppsala den 6 februari – han hade kommit dit redan den 20 januari som rannsakningsfånge – men fortsatte från och med den 22 februari på länsfängelset i Örebro och slutade där den 22 september.

Brodern Knut J. hade också mottagits, som häktad, på länsfängelset den 20 januari. Samtidigt med Otto J. dömdes han 1:o för misshandel till straffarbete i två månader; 2:o för våldsamt motstånd till fängelse i två månader; 3:o för misshandel av polismän i tjänsteutövning till straffarbete i tre månader, sammanlagt straffarbete i sex månader, samt att böta för förargelseväckande beteende 100 kr och för missfirmelse 200 kr, tillhoppa 300 kr, som vid bristande tillgång skulle övergå till ytterligare 16 dagars straffarbete. Även Knut J. överflyttades till Örebro länsfängelse den 22 februari. Straffarbetet slutade den 22 augusti.

Bröderna J. hade under 1907 förekommit i rapporter, Otto J. en gång för fylleri, oljud och ofredande, Knut J. fem gånger för fylleri och motstånd m. m., fylleri och våld, musik och oljud, oljud samt ofredande av mötande.

Kl. 10 på kvällen lördagen den 24 oktober 1908 införde konstaplarna nr 2 och 6 på polisstationen en bråkmakare C. J. från Erikslund, som på Dragarbrunnsgatan från trottoaren ryckt ner en okänd man under tillropet: "Vad står du här och gapar för?" En plåtslagare E. anmälde på stationen att samme bråkmakare försökt tilldela honom två danska skallar som han dock lyckats avvärja. När konstaplarna skulle avföra C. J. kom hans bror Otto J. fram – de hade varit i sällskap – och sökte frita den anhållne

C. J. genom att slita både i dennes kläder och den ene konstapelns kapp. Otto J. var liksom brodern berusad. Han anhölls av konstapeln nr 6 och stretade då emot och försökte slita sig loss. Han lyckades få tag i fästet på konstapelns sabel, som han till hälften drog ur baljan, innan han förmåddes släppa den. Konstaplarna nr 7 och 17 samt en civil person kom nu till hjälp och Otto J. kunde övermannas. På vägen till polisstationen sparkade och slog han omkring sig och försökte sätta krokben. Innan bröderna insattes i arrest måste Otto J. beläggas med handbojor. På söndagsmorgonen kl. 9 släpptes han ut.

I drucket tillstånd infördes Otto J. vid 1/2 9-tiden på kvällen måndagen den 26 september 1910 på polisstationen av konstaplarna nr 17 och 23. Anledningen till anhållandet var att han på Drottninggatan överfallit och sökt våldföra sig på en konstapel vid artilleriregementet i staden. Denne hade i sällskap med några fruntimmer kommit gående Drottninggatan västerut. Mitt för Stockholms nation hade Otto J. kommit springande, gripit artilleristen om halsen och försökt få omkull honom genom att sätta krokben. "På fruntimrens rop om hjälp" kom polismännen till platsen och avvärijde vidare våld. Artilleristen yrkade för sin del inte ansvar å Otto J. Denne släpptes ur arresten kl. 9 följande morgon.

Lördagen den 15 oktober 1910 anmälde en arbetare O. att han samma dag kl. 4 i parken vid teatern utan anledning blivit överfallen av Otto J., som gett honom två danska skallar över munnen och näsan, så att svullnad och blödande sår uppkommit på läpparna och näsan börjat blöda. O. hade stått i parken, då Otto J. kommit fram och påstått att O. vid ett tidigare tillfälle "varit dum".

Otto J. var bekant även för polisen i Stockholm. En rapport den 23 november 1910 omtalar att han underlåtit att inställa sig vid rådhusrättens i Stockholm 4:e avd. i mål mellan honom och stadsfiskalen Lidberg. Från hemmet hämtades Otto J. av två detektivkonstaplar, anhölls av polismästaren, insattes i arrest och avfördes till Stockholm följande morgon med tåget kl. 8 under bevakning av konstapeln nr 8.

Länsfängelset i Uppsala hyste Otto J. även under tiden 28 februari–30 april 1912 på grund av dom för våld å polis.

Den 20-årige velocipedarbetaren *Knut J:s* och hans äldre bror *Otto J:s* våldsamma beteende den 18 januari 1908 samt följderna därav har nyss

skildrats. Knut J. hade i maj 1907 av rådhusrätten dömts att böta 50 kr för förargelseväckande beteende och 50 kr för våldsamt motstånd. Böterna hade förvandlats till 13 dagars fängelse, som han undergått från 21 oktober till 3 november 1907.

Den 30 augusti 1908, en söndag, alltså endast några dagar efter sin frigivning från fängelset efter att ha avtjänat det straff som ådömts honom den 3 februari 1908, blev Knut J. ånyo nämnd i polisrapport. Han infördes på polisstationen vid 1/2 11-tiden av konstaplarna nr 11 och 30, vilka också medförde *Uno S.* De två anhållna hade i Flusterpromenaden orsakat folksamling och allmän förargelse. Knut J. hade där frågat de båda konstaplarna: "Kommer ni för att hämta mej?", på vilken fråga de inte svarat. Under högljudda skrån hade Knut J. och *Uno S.* fortsatt promenaden söderut. Konstaplarna hade följt efter och gått förbi dem. Vid passerandet hade J. sagt: "Är det bråttom?" Något svar hade inte heller nu getts. När konstaplarna stannat hade J. gått fram och frågat: "Vad har ni för rätt att stå här med sabel?" J. och S. hade uppmanats att hålla sig lugna. Knut J. hade då bett att bli anhållen. *Uno S.* hade då sagt: "Nu blir jag djävlar i mej också arg, akta dej din djävel, jag ska klippa till dej, civil!" S. var drucken och J. mindre drucken. Båda insattes i arrest och utsläpptes på morgonen.

Dagen därpå, den 31 augusti, anträffades Knut J. mindre drucken i Järnvägsparken. Han anhölls av konstapel nr 6 och en detektivkonstapel. Han kastade sig omkull, sparkade och slog omkring sig och kunde övermannas först sedan konstapel nr 24 kommit till hjälp. *Uno S.*, som även våldfört sig på en person, och Knut J. insattes i arrest, varifrån de utsläpptes vid 9-tiden följande morgon.

Natten till den 4 oktober 1908 hade konstapel nr 12 påträffat två karlar liggande på Dragarbrunnsgatan i handgemäng med varandra. De anhölls och infördes på polisstationen. Den ene befanns vara ett handelsbiträde från Stockholm, den andre Knut J. Den sistnämnde, som syntes vara "nästan nykter", uppgav att han blivit överfallen av handelsbiträdet och dennes bror, också handelsbiträde från Stockholm. J. hade blivit omkullslagen. Den av bröderna som han slagits med var drucken och insattes i arrest. J. yrkade för sin del inte ansvar. Han och antagonistens bror fick lämna stationen.

Strax efter midnatt natten till söndagen den 7 mars 1909 inkom på polisstationen studenten D. av Västgöta nation och anmälde att han nyss vit överfallen av Knut J. utan att ha gett anledning därtill. Det hade skett i hörnet av Sysslomansgatan och Jernbrogatan. J. hade tilldelat honom flera slag dels på munnen, dels på näsan. Svullnad och ömhet hade uppstått. Två vittnen, en amanuens och en student, åberopades.

Omedelbart efter anmälaren inkom Knut J. på stationen. Han berättade, att han i sällskap med en av sina bröder och en annan man kommit gående Sysslomansgatan från S:t Eriks torg och under vägen sinsemellan pratat och skämtat. I hörnet av Jernbro- och Sysslomansgatorna uppehöll sig några studenter, bland dem D. Dessa hade hånskrattat åt J. och hans sällskap. J. hade då gått fram till D. och frågat varför de skrattat. D. hade då yttrat: "Slå till du, jag ska nog parera!" D. och J. hade börjat boxas. J. hade fått en "knuff", så att han fallit baklänges i gatan. Förargad hade han rest sig och gett D. något slag i ansiktet. J., som var nykter, fick likasom D. lämna polisstationen.

Lördagen den 13 mars en kvart i tolv på natten anhölls Knut J. på Stora torget av konstapel nr 11. J. och *Ernst A.* hade där åstadkommit en större folksamling och allmän förargelse, då de varit högljudda. Konstaplarna 11 och 23 tillsade dem att vara tysta. Då A. och J. började pika polismännen blev de uppmanade att avlägsna sig. Till slut hade J. yttrat till nr 11: "Anhåll mej, om du vågar, men du är rädd att du ska hamna i andra hörnet därborta, gubbe!" Folkmassan på torget ropade bravo. – J., som var något berusad, fick om en stund lämna polisstationen.

Lördagen den 3 april rapporterades att Knut J. vid 1/2 12-tiden på kvällen utanför cigarrbutiken i huset Drottninggatan 5 gett en sergeant vid artilleriregementet en knuff för bröstet, så att denne ryggat från trottoaren ut på gatan. Knut J., som var något berusad, fördes till polisstationen, där en av hans bröder tog hand om honom. Sergeanten yrkade inte ansvar för sin del.

Torsdagen den 6 maj 1909 anmälde en volontär M. vid Skånska husarregementets i Uppsala förlagda skvadron att han lördagen den 1 maj mellan kl. 5 och 6 em. i Odinslund utan orsak blivit omkullslagen av en för honom okänd man. Han hade av flera okända män erhållit slag och sparkar, bl. a. i ansiktet, så att munnen och näsan börjat blöda. För att försvara sig hade han tagit av sin ena sporre men den hade tagits ifrån ho-

nom. En dräng och två bageriarbetare, anställda hos bagaren Dubois, misstänktes ha varit gärningsmännen och gjorde vid förhör vissa medgivanden. Den som tagit sporren ifrån M. befanns dock vara Knut J. Det visade sig att han inte deltagit i misshandeln utan kommit till platsen medan denna ännu pågick och då tagit sporren för att hindra M. att göra bruk av den. Därefter hade han gått därifrån.

Konstapeln nr 35 rapporterade söndagen den 13 juni 1909 att Knut J. i sällskap med två män kommit gående Sysslomansgatan söderifrån. Klockan var ungefär 6 på eftermiddagen. Alla tre hade, när de kommit utanför V-Dala nation, sjungit ganska högt. Vid hörnet av Sysslomans- och Skolgatan hade konstapeln sagt åt dem att förhålla sig tysta. Alla tre åtlodde tillsägelsen, men J. hade utfarit i otidigheter och bl. a. sagt: "Gå åt helvete med dej, i annat fall får du smörj!" Samtidigt hade han först med ena handen tilldelat konstapeln två slag eller stötar mot bröstet och omedelbart därefter med båda händerna ännu en stöt, som träffade med sådan kraft att konstapeln ryggade tillbaka några steg. Sällskapet hade sedan gått Skolgatan upp mot Kyrkogårdsgatan. På platsen för uppträdet hade samlats 15–20 personer. Knut J. hade vid tillfället syntts vara nykter. Några vittnen kunde konstapeln inte uppge. För detta sitt beteende blev Knut J. av rådhusrätten i september dömd till en månads fängelse. Han efterlystes den 30 oktober 1909 och undergick straffet på kronohäktet på Långholmen 30 september – 3 november 1910.

Uno S. var 21 år och till yrket målare. Han och tre andra män var i handgemäng med varandra på Vaksalagatan lördagen den 28 mars 1908 kl. 11 på kvällen. Även högljudd ordväxling förekom. Allmän förargelse hade åstadkommit, ansåg de rapporterade konstaplarna nr 6 och 40.

På allmänna vägen utanför huset nr 6 vid Salnecke hade *Uno S.* jämte flera andra manspersoner lördagen den 1 augusti kl. 1/2 8 på kvällen fört oljud genom att sjunga och skråla. På tillsägelse av konstapeln nr 34 hade alla tystnat utom *S.*, som fortsatt att sjunga. Utom detta anmälde nr 34 att han blivit hotad av *S.*, som knutit händerna framför ansiktet på honom samt hoppat och gestikulerat. Genom sitt uppträdande hade *S.* åstadkommit allmän förargelse.

Vid 1/2 1-tiden på natten söndagen den 30 augusti blev *Uno S.* tillsammans med Knut J. införd på polisstationen av konstaplarna nr 11 och 30. Hur *S.* och J. betedde sig vid det tillfället i Flusterpromenaden har skild-

rats i samband med redogörelsen för J:s rapporterade förehavanden. Nu blev det arrestvistelse över natten för båda kumpanerna. Även den närmast följande natten fick Uno S. tillbringa i arrest, sedan han i mindre drucket tillstånd anträffats av konstaplarna nr 24 och 34 på allmänna landsvägen vid Petterslund och anhållits.

Av konstapeln nr 34 anmäldes att Uno S. tisdagen den 10 november 1908 "såväl å allmänna landsvägen som leder förbi Petterslund som å en för allmän trafik upplåten tvärgata fört oljud genom att högljutt hojta och skräna". Allmän förargelse hade åstadkommits, dessutom en folksamling på omkring 10 personer.

Lördagen den 3 april 1909 rapporterades Uno S. för att han sökt frita *Konrad J.* då denne anhölls på Vaksalagatan. Han hade fattat tag i den anhållnes kläder och till denne sagt: "Ge fan i och följ med den där utan följ med oss!" Då detektivkonstapeln sade till S. att inte lägga sig i saken svarade han: "Det ger jag fan i, inte för dej, din djävla tjocka knöl!" Flera personer åhörde yttrandet. Som vittne åberopades konstapeln nr 37.

År 1911 dömdes Uno S. att böta, dels av KB i februari för utevaro från inskrivningsförrättning 5 kr, dels i juli av rådhusrätten för förargelseväckande beteende 30 kr och för fylleri 15 kr samt av Svea hovrätt i juli för våld å polis m. m. att undergå två månaders fängelse samt att böta för oljud 30 kr. Böterna, sammanlagt 80 kr, förvandlades av KB till 11 dagars fängelse. Straffet avtjänades vid länsfängelset i Uppsala i januari, februari och mars 1912.

Gunnar A., 20-årig dräng, f. d. minör, anträffades drucken på Dragarbunnsgränd kl. 8.45 på kvällen lördagen den 1 februari 1908. Konstapeln nr 13 anhöll honom och förde honom till polisstationen, där han insattes i arrest till kl. 8 nästa morgon. Han dömdes samma månad att böta 15 kr.

I mars 1903 hade han varnats för lösdriveri av stadsfiskalen i Stockholm. Han var då endast 16 år. Fyra månaders fängelse för brott mot krigslagarna avtjänade han i Karlskrona april–augusti 1907.

Den 25 april 1908, en lördag, anträffades *Gunnar A.* av konstaplarna nr 14 och 25 i Vretgränd. Klockan var ungefär 1/2 4. A. var drucken. Då han anhölls lade han sig på gatan, slog och sparkade ursinnigt omkring sig. Konstaplarna nr 6 och 35 kom och hjälpte till att övermanna honom. På polisstationen insattes han i arrest. Under sitt våldsamma motstånd hade A. flera gånger sparkat nr 14 på benen så att blödande sår uppstått. Han hade också sökt tilldela båda konstaplarna flera danska skallar, vilka

dock avvärjts. Före anhållandet hade A. åstadkommit allmän förargelse på Vaksalagatan, Kungsgatan och Bredgränd genom att ofreda flera mötande personer med tilltal. På vägen till polisstationen hade han missfirmat polismännen och kallat dem "dumma bondtjvar".

Torsdagen den 7 maj 1908 hade Gunnar A. återigen ofredat mötande personer. Han hade "omedelbart framför dem slagit med armarna och obehörigen tilltalat dem, varigenom folket måst hastigt begiva sig undan ut på gatan". Med anledning härav och då A. dessutom var drucken blev han anhållen av inspektionskonstapeln F. och konstapeln nr 29. Vid avvisiteringen och insättandet i arrest sparkade och slog A. ursinnigt omkring sig och öste otidigheter över polismännen, kallande dem bl. a. "bondtjvar". På morgonen blev han utsläppt.

Den 1 juni dömdes Gunnar A. av rådhusrätten att böta 140 kr – för fylleri 15 kr, förargelseväckande beteende 25 kr, våldsamt motstånd 50 kr, missfirmelse 50 kr – samt att undergå en månads fängelse för våld å polis. Fängelsestraffet tog sin början den 13 juli. Böterna förvandlades sedermera till fängelse med följd att strafftiden slutade den 30 augusti enligt PU. Dessförinnan hade A. den 30 april av poliskommissarien i Uppsala varnats för lösdriveri.

På Kungsgatan anträffades Gunnar A. onsdagen den 18 november 1908 vid 1/2 8-tiden på kvällen, drucken, av konstaplarna nr 1 och 2. A. anhölls och fördes mot polisstationen. På Stora torget började han med våldsamt motstånd efter det vanliga mönstret – slag och sparkar i liggande ställning. Mot huvudet på nr 2 slog han till, så att huvudbonaden föll av. Under fortsatt motstånd insattes han i arrest, där han tillbragte natten.

För 1:a resan stöld undergick A. fängelsestraff under tiden 7 december 1908–3 mars 1909.

Kvällen före midsommarafton 1909 kl. 7 em. hade Gunnar A. i Flusterpromenaden vållat allmän förargelse genom att brottas med några yngre män, av vilka en blivit omkullslagen av honom. Konstapeln nr 30 hade tillsagt A. att förhålla sig lugn.

Kl. 11 på natten torsdagen den 25 augusti 1910 kom Gunnar A. in på polisstationen. Han var drucken och uppträdde svärjande och bråkigt. Hans ärende var att anmäla studenten R. av Göteborgs nation för att denne, som han påstod, med en käpp slagit honom i huvudet, så att en större

svullnad uppkommit på högra sidan av ansiktet nedanför ögat. A. insattes i arrest och utsläpptes på morgonen. Studenten tycks inte ha hörts.

En eftermiddag, vid 5-tiden, några dagar senare anträffades A. drucken på Drottninggatan av konstaplarna nr 11 och 22. Han anhölls och insattes i arrest på polisstationen, där han kvarblev till kl. 1/2 2 följande dag.

Den 16 december 1910, en fredag, anträffades Gunnar A. drucken på Vaksalagatan av konstapel nr 28. Klockan var närmare 1/2 11 på kvällen. A. anhölls, fördes till polisstationen och insattes i arrest. På morgonen fick han lämna stationen.

19-årig grovarbetaren *Josef J.* sökte lördagen den 8 februari 1908 med våld frita en man, som anhållits av konstaplarna nr 10 och 21 utanför Frälsningsarméns lokal på S:t Persgatan, emedan denne där uppträtt bråksamt och störande samt vägrat att avlägsna sig. Josef J. hade fattat tag i den anhållne och sökt slita honom lös från konstaplarna. Konstapel nr 21 förde undan honom men fick då flera slag med knuten hand över bröstet och på armarna. Även J. blev då anhållen. J., som dessförinnan halkat och fallit omkull, sparkade liggande konstapel i magen. På polisstationen insattes bråkmakarna i arrest; de släpptes morgonen därpå. Josef J. dömdes av rådhusrätten den 10 februari till två månaders fängelse för våld å polis samt böter, 25 kr, för våldsamt motstånd. Som exempel på hur en dom kunde vara avfattad återges här § 5 ur det vid rättens sammanträde förda protokollet. Rätten bestod av borgmästaren Rodhe och rådmännen Bring och Ahlford.

”Enär tilltalade J. B. V. J. genom egen af omständigheterna styrkt bekänneelse är förvunnen att hafva Lördagen den 8de innevarande månad å S:t Persgatan här i staden dels sökt löstaga af poliskonstapel Oscar Valfrid Johanson anhållen person, dels våldfört sig å poliskonstapel Carl Axel Appelqvist i det han tilldelat honom ej mindre ett par slag med händerna än äfven ett par sparkar, af hvilken misshandel dock icke kommit någon skada, pröfvar Rådhusrätten rättvist döma honom dels, i förmågo af 10 k. 6 § Strafflagen att för våldsamt motstånd vid offentlig förrättning böta 25 kronor, dels ock i förmågo af 10 k. 5 § Strafflagen att för våld å i tjensteutföring stadd polisman undergå fängelse i två månader; skolande, derest J. B. V. J. skulle sakna tillgång till fulla gäldandet af ofvannämnda bötesbelopp, tillhoppa 25 kronor, detta öfvergå till fängelse

i sex dagar, och att J. B. V. J. i ty fall skall undergå fängelse i två månader sex dagar.” – Mellan den 10 mars och den 16 maj varade fängelsevistelsen.

Ernst A., 16-årig arbetare, hade kl. 1/2 5 em. måndagen den 10 februari 1908 anhållits av konstaplarna nr 28 och 32 inne i kroglokalen i huset Dragarbrunnsgatan 44. A., som blivit serverad en sup men därav blivit onycter, hade vägrats vidare servering. Han hade då ”uppfört sig mycket bråksamt och givit sig i ordväxling med andra personer”. Dessutom hade han våldfört sig på en kroggäst J., som han gett en dansk skalle och flera slag, så att mannen fallit omkull på golvet. En annan man, som försökt skydda den slagne från vidare våld, hade också av Ernst A. fått flera slag i ansiktet. A., som var mindre drucken, fördes till arrest. Som vittne till händelserna på krogen åberopades en telefonarbetare L.

Under 1907 förekom Ernst A. i sex rapporter för respektive förargelseväckande beteende, fylleri, oljud, fylleri samt oljud och motstånd, förargelseväckande beteende m. m. samt våld. För den näst sista rapporterade förseelsen under 1907 dömdes A. i februari 1908 att böta 20 kr. för förargelseväckande beteende.

Söndagen den 4 april 1908 blev Ernst A. än en gång anhållen på krogen Dragarbrunnsgatan 44, nu av en inspektionskonstapel och konstapeln nr 12. A. hade varit i handgemäng och slagsmål där med flera andra personer och därigenom åstadkommit allmän förargelse och oordningar. A. satte sig till våldsamt motstånd under de vanliga formerna och tilldelade inspektionskonstapeln en dansk skalle, som dock inte åstadkom någon skada. En dansk skalle mot konstapeln nr 12 hade inte träffat. Under avfärden till polisstationen gjorde A. ursinnigt motstånd. Före bortförandet från krogen hade A. hunnit ge en kroggäst ett kraftigt slag i huvudet. Då A. insattes i arrest ansågs han vara mindre drucken.

För de båda krogbråken dömdes A. i slutet av februari att böta 145 kr och i maj att böta 105 kr samt att undergå en månads fängelse för våld å polis. Alla de under året ådömda böterna, 270 kr, förvandlade KB i juli till ytterligare 30 dagars fängelsestraff. Detta inleddes den 2 juli och var tillända den 1 september 1908.

Lördagen den 19 september 1908 efter kl. 10 på kvällen kom Ernst A. in på polisstationen och anmälde att han på Munkgatan vid nedre Slottsgatan nyss blivit överfallen av en spårvagnsförare, som med något hårt

tillhygge gett honom två kraftiga slag över vänstra sidan av pannan, så att ett ca en cm långt, starkt blödande sår uppkommit. Anledningen till våldet trodde A. ha varit att han hoppat upp på spårvagnen under dess färd och blivit sittande på vagnens bakre högra steg. Föraren hade då stannat vagnen, gett honom de två slagen och sedan fortsatt färden mot Grindstugan. A. blev på egen bekostnad förbunden av en fältskär.

Strax efter kl. 11 på kvällen samma dag hade Ernst A. på Fyrstorg gett sig i bråk och ordväxling med en del andra personer. Vid Nybron och i närheten hade samlats mellan två- och trehundra personer, dels studenter, dels arbetare, "vilka genom högljudda skratt fröjdade sig över A:s uppträdande". På tillsägelse av inspektionskonstapeln F. att avlägsna sig hade A. svarat: "Jag skiter i vad ni säger!" Av F. och konstapeln nr 11 blev A. förd till polisstationen och insatt i arrest.

På söndagen anmälde spårvagnsföraren G. att den av honom förda spårvagnen nr 2 omkring kl. 9.45 em. dagen före befunnit sig på Munkgatan i närheten av nedre Slottsgatan på väg mot Grindstugan, då Ernst A. hoppat upp på vagnen. Han hade klättrat upp på bakre plattformen, som vid tillfället var stängd och satt sig gränsle över grinden på högra sidan. Där "räckte han lång näsa åt passagerarna inne i vagnen", vilket åstadkom allmän förargelse. När föraren såg A. stannade han vagnen och steg av, gick bort till A. och påpekade att det var förbjudet att åka med på det sättet. Då A. kastade sig av gav G. honom en knuff, men av den hade A. inte fallit omkull.

G. sade sig ha observerat, då vagnen passerade växeln på Munkgatan, att A. i sällskap med en okänd civil person på trottoaren vid Anatomiska institutionen mötte en artillerist i uniform och att A. med handen gett denne ett kraftigt slag över bröstet så att han ryggat tillbaka ut på gatan. Artilleristen hade springande avlägsnat sig från platsen. A. hade följt efter ett stycke och sedan hoppat upp på vagnen. G. kunde uppge vittnen.

Den angripne artilleristen, J., anmälde sig tisdagen den 22 september och berättade, att han, när han mellan kl. 9 och 1/2 10 på lördagskvällen stigit av spårvagnen på Munkgatan, av en för honom okänd man fått ett slag på vänstra axeln, så att han segnat åt sidan. Slaget hade varit måttat mot ansiktet, men han hade lyckats vrida på huvudet. Våldsverkaren sades vara lång och smärt. Spårvagnsföraren G. uppgavs som vittne. Denne kunde upplysa att våldsverkaren var Ernst A. från Erikslund.

Några efterräkningar för Ernst A. blev det trots allt inte. Det dröjde nu till december innan han var i farten igen.

På Stora torget strax före midnatt lördagen den 5 december 1908 blev A. anhållen av överkonstapeln R. och konstapeln nr 12. Där hade han stått och slagit med armarna omkring sig och, som det syntes, vara i handgemäng med 3 à 4 yngre män ”och hade genom detta sitt beteende åstadkommit en större folksamling”. A., som var fullt nykter, fördes till polisstationen, som han dock fick lämna vid 1-tiden. – Konstapeln nr 30 anmälde att A. omkring kl. 9.30 varit i Frälsningsarméns lokal vid S:t Persgatan och där stört andaktsutövningen genom att högt tala, sjunga och skräna, så att han av konstapeln måst utvisas.

Måndagen den 21 december, vid 8-tiden på kvällen, infördes A. på polisstationen av konstaplarna nr 2 och 26. Från krogen i huset Dragarbrunnsgatan 44 hade han, då han var mindre drucken och därför blivit nekad servering, tillsagts att avlägsna sig, vilket han inte gjorde. Han anhölls och satte sig till motstånd genom att streta emot och ta tag i dörrarna. Med en kroggästs hjälp blev han övermannad och utförd på gatan. Han medföljde sedan godvilligt till polisstationen, där han fick sitta i arrest till kl. 1/2 12.

Tidigare samma dag, omkring kl. 4, hade A. i kroglokalen Dragarbrunnsgatan 44 med bettlande besvärat fyra personer som satt vid ett bord. ”A. hade därvid pockande begärt att få 10 öre.” De nekade. Då de lämnade krogen följde A. efter dem ut på gatan, där han överföll en i sällskapet, en arbetare P. från Lena s:n och gav honom ett slag i ansiktet. De fyra männen drog sig mot Vaksalagatan. A. följde åter efter och hotade med våld. En andra gång gav han P. ett slag i ansiktet, varav ”rodnad och någon ömhet uppkommit”. P. yrkade för sin del ej ansvar. Två vittnen åberopades. – I dagbokens marginal är antecknat: ”Varnad enskildt d. 22/12 08. E. A.”

Onsdagen därefter ingrep polis mot Ernst A. på caféet i nr 32 Kungsängsgatan. Klockan var då åtta på kvällen. A. hade uppträtt i hög grad bråkigt och störande, så att ägarinnan såg sig tvungen att tillkalla polis. Utförd på gatan av konstapeln nr 9 hade A. gått emot konstapeln och yttrat: ”Akta dej gubbe, annars ger jag en flara!” Detta yttrande åhördes av 7 à 8 personer.

Ernst A:s första poliskontakt 1909 inträffade redan årets andra dag.

Han anträffades kl. 6 på eftermiddagen mindre drucken på Drottninggatan av konstapeln nr 22, som förde honom till arresten, där han fick tillbringa natten.

Vid 3-tiden onsdagen den 3 februari anhölls A. av konstapeln nr 22 på Vaksalagatan mitt för den s. k. Feithska tomten. Han var drucken och hade obehörigen tilltalat okända personer och även gett en okänd man en dansk skalle. Det blev arrestvistelse till kl. 5 på morgonen.

En rapport måndagen den 8 februari har kantrubriken ”anskaffande av brännvin” och meddelar att Ernst A. och två kumpaner ”skramlat” till en liter brännvin (50 öre vardera), som en av dem inköpt på Svartbäcksgatan, varefter de delat lika. Alla erkände.

Lördagen den 13 mars hade Ernst A. och *Knut J.* åstadkommit folksamling och allmän förargelse på Stora torget. Hur därvid tillgick har skildrats i redogörelsen för *Knut J.*s bravader.

Två veckor senare, också lördag, anmälde vid 5-tiden en arrendator från Hesselby i Börje s:n att han kommit körande med sitt hästanspända fordon i S:t Eriks gränd, då en man, senare igenkänd som A., kastat sig upp på vagnen men då tillsagts att hoppa av. Det hade han gjort men sedan tilldelat arrendatorn ett så kraftigt slag på vänstra kinden att ett blödande mindre sår uppkommit, varefter A. sprungit sin väg. Konstaplarna nr 30 och 35, som befann sig i närheten, upphann honom i hörnet av Rundels gränd och Jernbrogatan. Efter att ha blivit anhållen slog och sparkade A. omkring sig och kastade sig flera gånger omkull. Han var drucken och insattes i arrest på polisstationen. En brevbärare var konstaplarnas vittne.

Kl. 1/2 2 em. onsdagen den 13 oktober anhölls Ernst A. av en inspektionskonstapel och konstapeln nr 16 inne på Feithska tomten, där han överfallit och misshandlat flera män. Dessa – en uppsalabo och en landsortsbo – kom in på polisstationen och gjorde anmälan. Den ene hade fått en dansk skalle och ett knytnävslag över näsan och munnen så att näsan sprang i blod och överläppen svullnade. Den andre hade även fått näsan slagen i blod av ett slag med knuten hand. A., som var berusad, insattes i arrest. Som vittnen åberopades en arbetare och en student.

Av året 1910 hann mer än två månader förflyta, innan Ernst A:s namn förekom i en polisrapport. Fredagen den 18 mars vid 8-tiden på kvällen hade Ernst A. och *Samuel S.* varit inne i mjölk- och brödbutiken i huset S:t Johannesgatan 2 ”och på ett pockande sätt besvärat med bettlande, var-

vid de erhållit var sin femöres limpa, varefter de avlägsnat sig". Om en stund hade båda återkommit och på nytt tiggat. När de nekades varor hade S. olovligen tagit flera smörbakelser från disken och delat dem med A. – Någon timme senare blev A. anhållen av konstaplarna nr 1 och 36 på Stora torget, enär han på Fyris torg sökt frita den nyss nämnde S.

Den 24 september, en lördag, anmälde två konstaplar att Ernst A. vid 1/2 10-tiden på kvällen på Jernbrogatan och Öfre Slottsgatan hojtat och skrånat samt på Öfre Slottsgatan ofredat flera mötande fruntimmer, därvid han till en av dem högt yttrat: "Ditt djävla luder, gå hem med dej!" – Följande söndag anmälde en plåtslagare J. att han vid 1/2 1-tiden på natten på Vindhemsgatan blivit överfallen av ett sällskap karlar vari Ernst A. ingick. Några av dem hade J. varit med om att utvisa från en fest i Kamrathyddan vid Erikslund, eftersom de uppträtt bråksamt och störande. Då J. begav sig hemåt hade sällskapet följt efter honom. Vid Vindhemsgatan hade A. gett honom en dansk skalle, som träffat över näsan. J. sökte undkomma men snavade och föll. Sällskapet hade då på nytt gett sig på honom, nu med sparkar, som träffat i huvudet, på ena låret och ena knäet. Skrubbsår och svullnader uppkom. För sönderrivna kläder begärde J. ersättning.

På torsdagen i samma vecka anmälde en tegelbruksarbetare E. att han på S:t Eriks lervarufabriks område blivit överfallen utan anledning av Ernst A. Denne hade med knuten hand gett honom flera slag i ansiktet så att svullnad och ömhet kring vänstra ögat uppkom. Såsom vittne åberopades en maskinist vid lervarufabriken och en tegelbruksarbetare.

Den 1 oktober 1910 anhölls Ernst A. av konstapeln nr 23 och en inspektionskonstapel. Platsen var portgången till Stadshotellet, tiden kl. 8.15 på kvällen. A. var drucken. Han hade kort förut tiggat pengar av gäster på Rullans veranda.

Lördagen två veckor senare kl. 8 på kvällen anhöll konstaplarna nr 1 och 29 Ernst A. på Stora torget. Han hade där i drucket tillstånd misshandlat en arbetare J. från Väsby i Bälinge. J. anmälde att han utan orsak av A. fått ett kraftigt slag över näsan och munnen, så att häftigt näsblod och en spricka i överläppen uppstod. Ändå yrkade J. för sin del inte ansvar på A. för misshandeln. A. insattes i arrest, varur han släpptes kl. 8 på morgonen.

En månad därefter, den 29 november, anmälde konstapeln nr 20 att A.

kl. 4 på eftermiddagen stått på en trottoar på Vaksalagatan och ”ur en medförd literbutelj druckit brännvin”.

Den sista rapporten för året 1910 är daterad den 27 december. Konstapeln nr 21 hade omkring kl. 1/2 6 em. iakttagit A. i järnvägsstationens väntsal, där denne uppträdde bråksamt och störande och obehörigen tilltalade obekanta personer. Konstapelns tillsägelser att gå därifrån brydde A. sig inte om och blev då utförd, varvid han yttrade: ”Är du viktig, din snutdjävel.” Han lämnade stationsområdet men kom snart tillbaka och kom på planen framför stationshuset i delo med några arbetare. En av dem hade han gett ett så kraftigt slag i bakhuvudet att denne fallit omkull. A. fördes till polisstationen, dit den slagne följde med och gjorde anmälan. Kl. 6.40 sade sig A. vara sjuk och klagade över smärtor i bröstet och underlivet. En läkare tillkallades, men denne kunde vid undersökning inte ”finna något symptom till sjukdom hos A.”, som sedan fick stanna på polisstationen till följande morgon.

Ernst A:s många förseelser under åren 1908–1910 föranledde åtskilliga bötesdomar. De ledde i sista hand till förvandling till fängelsestraff. Det gick till på följande sätt – datum för domarna inleder notiserna.

21 sept. 1908 för förargelseväckande beteende 20 kr;

19 dec. 1908 för störande av andaktsutövning 50 kr och för förargelseväckande beteende 20 kr;

4 jan. 1909 för våldsamt motstånd vid offentlig förrättning 25 kr;

4 jan. 1909 för misshandel 75 kr;

11 jan. 1909 för fylleri 15 kr;

7 febr. 1909 för fylleri 15 kr och förargelseväckande beteende 25 kr;

22 mars 1909 för förargelseväckande beteende 25 kr;

13 april 1909 för fylleri 15 kr, för ringare misshandel 50 kr och för våldsamt motstånd 30 kr; tillhopa 365 kr.

Detta bötesbelopp, 365 kr, förvandlade KB sista gången den 16 juli 1909 till 40 dagars fängelse. Straffet började den 19 juni och slutade den 29 juli 1909. Domsdata fortsätter:

18 okt. 1909 för fylleri 20 kr och för vardera av två misshandelsbrott 100 kr, tillhopa 200 kr, av KB den 14 mars 1910 förvandlat till 25 dagars fängelse, avtjänat från den 29 mars till den 23 april 1910;

29 mars 1910 för våldsamt motstånd 50 kr;

20 juni 1910 för två misshandelsbrott, 50 kr vardera;

3 okt. 1910 för misshandel 100 kr, förargelseväckande beteende 50 kr;

16 okt. 1910 för fylleri 25 kr och misshandel 200 kr;
31 okt. 1910 för fylleri 15 kr och uppsåtlig misshandel 150 kr;
12 dec. 1910 för förtärande av brännvin å gata 10 kr;
16 jan. 1911 för fylleri 15 kr, tillhopa fr. o. m. 29 mars 1910 715 kr.

Bötessumman, 715 kr, förvandlade KB den 21 oktober 1911 till fängelse i 60 dagar. Förvandlingsstraffet började den 19 oktober och upphörde den 18 december 1911.

Den 7 maj 1911 häktades Ernst A. för rån och våld mot polis och införpassades till cellfängelset i Härnösand i avbidan på rannsaking inför Sollefteå tingslags häradsrätt. (Troligen gjorde han militärtjänst i Sollefteå.) Den 18 maj dömdes han för våldsamt motstånd vid offentlig förrättning i förening med våld mot polis att hållas i fängelse två månader. I brist på fullständig bevisning kunde han inte fällas till ansvar för det åtalade rånet. Han frigavs i juli. I januari 1912 varnades han av stadsfiskalen i Uppsala för lösdriveri. I början av februari dömdes han av stadens rådhusrätt för våld mot polis till en månads fängelse samt att böta för fylleri 25 kr och för missfirmelse av polis i tjänst 100 kr, vilka böter vid bristande tillgång skulle förvandlas till 16 dagars fängelse. A. undergick straffet från den 8 mars till den 29 april 1912.

Samuel S., 19 år, måleriarbetare, anträffades mindre drucken på Dragarbrunnsgatan kl. 2 måndagen den 24 februari 1908 av konstaplarna nr 9 och 28. Han avfördes till polisstationen varifrån han nästa morgon av en vaktmästare medtogs till länsfängelset för avtjänande av förvandlingsstraff.

Under 1907 blev S. rapporterad fem gånger för fylleri, varav två gånger i förening med våldsamt motstånd, och en gång jämte brukande av våld. De ådömda böterna, tillhopa 130 kr, hade förvandlats till fängelsestraff i 16 dagar.

I Bäfverns gränd anträffades Samuel S. drucken lördagen den 11 april 1908 vid 5-tiden. Konstapeln nr 29 anhöll honom, men han gjorde då våldsamt motstånd genom att kasta sig omkull på gatan, sparka och slå omkring sig samt streta emot av alla krafter. Med hjälp av konstapeln nr 27 kunde S. övermannas och föras till polisstationen och arresten, där han fick stanna till kl. 8 på morgonen. Den 28 april bestämdes böterna: för fylleri 15 kr och för våldsamt motstånd 30 kr.

Den 16 maj, återigen en lördag, anhölls S. kl. 4 em. på Drottninggatan av själve poliskommissarien. S. hade utan anledning gett en okänd man flera slag i ansiktet. En inspektionskonstapel beordrades att föra S. till polisstationen. På vanligt manér satte sig S. till våldsamt motstånd och lyc-

kades rycka till sig polissabeln. Sedan en exekutionsvaktmästare kommit till hjälp kunde S., ehuru under fortsatt motstånd, föras till polisstationen. Även vid avviseringen var han våldsam, höll sig fast i bord och stolar och tilldelade inspektionskonstapeln ett kraftigt slag över munnen, så att läpparna svullnade och underläppen började blöda. Från arresten utsläpptes S. följande morgon kl. 9. – Den 9 juni kom efterräkningen: böter 20 kr för fylleri, 50 kr för misshandel och 100 kr för våldsamt motstånd.

Strax efter kl. 9 på kvällen fredagen den 19 juni 1908 anhölls Samuel S. på Dragarbrunnsgatan mittför Göteborgssystemet, där han varit i bråk och handgemäng med en okänd man, som springande undkom vidare våld.¹ Den inspektionskonstapel som anhållit S. införde honom på polisstationen. På platsen för bråket hade bildats folksamling och uppstått allmän förargelse. – Vid förhör uppgav S. att han först blivit slagen av en man, som han inte kände, och att han slagit tillbaka för att försvara sig. (Böter, 15 kr, ådömdes honom den 31 augusti.) På kvällen följande måndag, den 22:a, kom S. självmant i drucket tillstånd, in på stationen, där han fick nattläger i en arrest. Så hände även måndagen den 27 juli. Kl. var då 5 em.

De obetalda böterna, sammanlagt 215 kr under 1908, förvandlade KB den 27 augusti till 25 dagars fängelse. Straffet började avtjänas den 28 augusti och var avslutat den 22 september.

Samuel S. hann inte vara många dagar i frihet innan han åter blev omnämnd i polisens rapportbok. Lördagen den 3 oktober vid 10-tiden på kvällen åstadkom han på Vaksalagatan allmän förargelse genom att han med avsikt slagit en tom butelj i gatan så att glasbitarna farit runt omkring. Vid tillfället var han drucken. Av konstapeln nr 8, som iakttagit honom, blev han flera gånger tillsagd att plocka upp bitarna. Till slut hade han tagit upp en glasbit men strax kastat den igen framför konstapeln. S. anhölls och tillbringade natten i arrest.

Precis två veckor senare, den 17 oktober, anhölls S. av konstapeln nr 23 kl. 11 på förmiddagen på krogen i huset Drottninggatan 9. Kort förut hade han uppträtt bråkigt och störande inne i cigarrbutiken i huset intill. Utanför Stadshotellet hade S. gett konstapeln två knytnävsslag mot ansiktet, så att överläppen sprack sönder. S. arbetade vilt före att slita sig lös, sparkade och slog. Med hjälp av poliskommissarien, konstapeln nr 22 och flera civila personer blev S. övermannad och i anskaffat åkdon under fortsatt motstånd förd till polisstationen. Med våld måste han insättas i

arresten. Han blev av polismästaren häktad och kl. 7 på kvällen införpas-sad till länsfängelset under bevakning. Dom föll den 26 oktober. S. dömdes för våld å polis i tjänsteutövning till två månaders straffarbete, för våldsamt motstånd till en månads fängelse, förvandlat till 15 dagars straffarbete, och att böta för envar av två fylleriförseelser 20 kr samt för förargelseväckande beteende 25 kr, eller i allt 65 kr, som i brist av tillgång komme att övergå till straffarbete under 5 dagar, så att S. i ena bot skulle hållas till straffarbete två månader 20 dagar. Den 14 november förvandlade KB de böter, 15 kr, som S. ådömts den 31 augusti, till 5 dagars straffarbete. Hela straffet blev således straffarbete i två månader 25 dagar, omfattande tiden 30 oktober 1908 – 19 januari 1909.

I mars 1909 var Samuel S. åter aktuell för polisen. Han anträffades drucken på Dragarbrunnsgatan kl. 1 på dagen den 21 mars, en lördag. Han anhölls och fördes till polisstationen av en inspektionskonstapel och konstapeln nr 16 och insattes i arrest. Före anhållandet hade S. på Dragarbrunnsgatan våldfört sig på en man från Vänge:s:n genom att tilldela denne en stöt i bröstet så att han vacklat ut på gatan, dock utan att falla omkull. Mannen gjorde anmälan om våldet men yrkade för sin del inte ansvar å S.

Inte förrän i mars 1910 började S:s beteende på gatorna bli uppmärksammat igen. Han var nu i saknad av fast bostad. På förmiddagen onsdagen den 16 mars anträffades han drucken på Svartbäcksgatan. Han anhölls av konstapeln nr 3 men gjorde så våldsamt motstånd med sparkar, slag och slitande att konstapeln nr 24 måste hjälpa till att få iväg honom till arrest. Kort före anhållandet hade S. på Svartbäcksgatan ofredat en mötande person och skuffat honom mot en husvägg. På morgonen kl. 8 fick han lämna arresten.

Fredagen den 18 mars kl. 8.30 på kvällen påträffades Samuel S. drucken på Fyris torg. Där hade han hojtat och skrikit och ofredat mötande genom att knuffa dem från trottoaren. Då han anhölls av konstapeln nr 36 för att föras till Rådhuset gjorde han våldsamt motstånd. Han sparkade konstapeln på benen, i underlivet och på bröstet, gav honom en dansk skalle och flera knytnävsslag i huvudet, av vilka ett träffade över vänstra ögat, så att en större svullnad uppkom. Först med hjälp av en överkonstapel, en detektivkonstapel och konstapeln nr 1 kunde han övermannas och föras till polisstationen. På vägen blev också konstapeln nr 1 sparkad

dels på ena kinden, dels på ena låret, därvid S. yttrat: "Om jag ska ta Långholmen för dej din djävel, så ska jag sparka dej!" Efter att ha suttit i arrest under natten blev S. häktad av polismästaren och under två mans bevakning införpassad till länsfängelset. Den 24 mars dömdes S. att för våldet å polismännen hållas till fyra månaders straffarbete, att för våldsam samt motstånd undergå en månads fängelse samt för 1:a resan snatteri till en månads fängelse ävensom att böta för fylleri 20 kr och för förargelseväckande beteende 25 kr, vilka böter vid bristande tillgång komme att övergå till 4 dagars straffarbete. Obetalda böter fanns nu till ett belopp av 225 kr – bland dem 10 plus 40 kr ådömda av KB i maj 1909 och maj 1910 för utevaro från inskrivningsförrättning – och de förvandlades av KB i juli 1910 till ytterligare 8 dagars straffarbete, så att S. hade att undergå straffarbete i fem månader i 3 dagar. Straffarbetet varade till den 31 augusti 1910.

Under resten av året erhöll Samuel S. arrestvistelse två gånger, nämligen dels den 10 november, då han anträffades drucken på Stora torget, dels den 16 november, då han självmant i drucket tillstånd begärde logi på polisstationen.

Under andra hälften av 1912 undergick S. på Långholmen fyra månaders fängelse för misshandel. I februari samma år hade han varnats för lösdriveri av stadsfiskalen i Stockholm.

Emil L., 20-årig arbetare, anhölls för fylleri tisdagen den 3 mars 1908 på Vaksalagatan av konstapeln nr 12. Lördagen den 28 anhölls han av konstapeln nr 10 av samma anledning. Platsen var då Järnvägsparken. Vid båda tillfällena blev det arrestvistelse över natten. Tisdagen den 7 och måndagen den 13 juli blev han i drucket tillstånd insatt i arrest, förd till polisstationen från Kobacken respektive gårdet öster om Strandbodgatan. För omhändertagandet svarade konstaplarna nr 29, respektive nr 2, 11 och 26. Vid det första tillfället var klockan 11 på förmiddagen, vid det senare närmare 1/2 9 på kvällen, vilket medförde kvarstannande i arrest under natten.

På allmänna landsvägen utanför Vaksala tull, vid Karlsborg, hade L. vid 1/2 11-tiden på kvällen lördagen den 18 juli "utfört musik å munspel". Då konstapeln nr 34 sade till L. att sluta spela, hade L. yttrat bl. a.: "Håll käften på dej!" och fortsatt att spela till dess konstapeln tog spelet

från munnen på honom. Ganska mycket folk hade uppehållit sig på platsen.

L:s mor, boende Salnecke nr 6, anmälde fredagen den 24 juli att sonen, som saknade fast bostad och endast tilltvingat sig husrum hos henne, natten till fredagen omkring kl. 1/2 1 inne i bostaden överfallit henne och tilldelat henne med handen ett kraftigt slag på vänstra kindbenet, så att ömhet och svullnad uppkom. Det hade så tillgått att sonen kommit hem och i pockande ton begärt svagdricka, som han skulle bjuda några kamrater på. De väntade utanför. Då han inte genast fick det begärda, hade han själv i en 2-liters bleckflaska hämtat dricka. Kärlets innehåll hade han sedan under svordomar och hotelser hållt över huvudet på henne och gett henne slaget på kindbenet. Han hade också hotat att slå en tom vattenkaffin i huvudet på henne. Under ytterligare svordomar och hotelser hade han sedan avlägsnat sig.

Kl. 1/2 7 em. den 24 juli blev L. i mindre druckett tillstånd anhållen på allmänna landsvägen vid Petterslund av konstapeln nr 13 och förd till polisstationen. Vid förhör erkände han att han misshandlat modern på det sätt hon uppgett.

Den 30 november blev Emil L. dömd för misshandel å modern till straffarbete i fyra månader. Den 5 december 1908 började han straffarbetet, som upphörde den 5 april 1909. Innan detta straff tog sin början hade några andra beteenden rapporterats.

Samma natt då L. misshandlade sin mor hade han på allmänna landsvägen utanför Petterslund nr 1 fört oljud kl. 1/2 1 genom att "flera gånger till sin moder och i hennes sällskap varande fruntimmer högljutt skrika 'håll käften på er', 'gå åt helvete med er' m. fl. uttryck", varför konstapeln nr 34, som bodde i samma hus och blivit störd av oljudet, uppmanade L. att förhålla sig lugn, vilket han även gjorde. Bråket anmäldes av nr 34.

Måndagen den 27 juli satt L. drucken i rådhusrättens väntrum vid 12-tiden. Två detektivkonstaplar ledde ner honom till polisstationen, där han insattes i arrest. Han släpptes ut kl. 9 på kvällen.

Emil L. hade inte varit ute ur fängelset mer än fem dagar, då han på nytt kom i krakel med polisen. Lördagen den 10 april 1909 kl. 8 på kvällen infördes L. på polisstationen av konstapeln nr 34. Han hade tillsammans med 5–6 yngre män uppehållit sig på vägen som ledde förbi Vaksa-

la Nya Tegelbruk och där ofredat personer som skulle passera förbi. Konstapeln nr 34 hade blivit upplyst om förhållandet och begav sig till platsen. L., som var drucken, hade då kallat honom "djävla bondtjyv" med mera samt tilldelat honom ett lindrigt slag på högra axeln. Konstapeln begav sig vägen mot Petterslund för att tillkalla hjälp och få L. anhållen, men L. följde efter och försökte flera gånger springa omkull honom. Till slut hade L. med något hårt föremål, som han haft "förvarat inuti högra handen" tilldelat konstapeln ett kraftigt slag över munnen så att överläppen spruckit sönder invändigt och börjat blöda starkt. Båda läpparna hade svullnat och ömhet uppstått inuti munnen. Konstapeln skyndade sig nu att telefonera till polisstationen. Under tiden hade L. uppehållit sig på allmänna landsvägen, där han högljutt sjungit och skrånat med vilket han fortsatt till dess konstapeln nr 4 kommit och anhållit honom. L. insattes i arrest och släpptes kl. 10 dagen därpå. Två arbetare, bosatta i Petterslund, åberopades som vittnen.

Den 19 april dömde rådhusrätten Emil L. för misshandel å i tjänstetövning stadd polisman till en månads fängelse samt att böta för fylleri 20 kr, för oljud 20 kr och för missfirmelse av polisman i tjänst 25 kr, tillhoppa 65 kr, som vid bristande tillgång komme att övergå till fängelse i 10 dagar, så att L. i ena bot skall undergå fängelse en månad 10 dagar. Den 17 maj 1909 införpassade polismästaren L. till länsfängelset. Fängelsestraffet ändades den 27 juni.

Fredagen den 16 juli anmälde konstapeln nr 14 att Emil L. och *Reinhold H.* observerats stå på en trottoar på Östra Ågatan och "ur en medhafd literbutelj förtära spritdrycker".

Tisdagen den 27 i samma månad anträffades Emil L. drucken kl. 1/2 11 fm. på Dragarbrunnsgatan av konstapeln nr 20. Då han anhölls för att föras till polisstationen stretade han emot och försökte slita sig lös, men båda nådde under L:s fortsatta motstånd målet. Efter arrestvistelsen blev L. dagen därpå häktad av poliskommissarien för lösdriveri och införpassad kl. 2.30 till länsfängelset under bevakning av en detektivkonstapel. (L. bodde för tillfället i limkokeriet vid Östra Bäfvernsgatan.)² Den 6 augusti förordnade KB om tvångsarbete på Svartsjö under sex månader. Där förblev han till den 16 februari 1910.

Bageriarbetaren *Rudolf L.*, 20 år, anträffades drucken tisdagen den 24 mars 1908 kl. 4 em. på Vaksalagatan. Han anhölls och fördes till polissta-

tionen av konstapel nr 10. Ur arresten slapp han nästa förmiddag.

På nyårsafton 1907 hade L. förpassats till länsfängelset för att avtjäna två månaders fängelsestraff för misshandel. Av Gävle rådhusrätt hade han i juli 1907 dömts att böta 15 kr för fylleri och av Uppsala rådhusrätt i oktober för fylleri 15 kr. Dessa böter, 30 kr, förvandlade KB i januari 1908 till 6 dagars fängelse. Strafftiden slutade den 6 mars 1908.

Den 12 maj 1908 blev Rudolf L. av en detektivkonstapel hämtad till polisstationen hos sin husbonde, en bagarmästare i Knifsta, som misstänkte honom för inbrottsstöld. L. nekade vid förhör, oaktat han innehade ett par stövelskor, som målsägaren igenkände. Dagen därpå blev L. under bevakning av två detektivkonstaplar fördd till länsfängelset som rannsakningsfånge. Den 18 maj dömdes han av rådhusrätten för 1:a resan inbrottsstöld till tre månaders straffarbete. Detta var fullgjort den 23 augusti 1908.

Den 22 september 1908 häktades L. vid Vanneboda järnvägsstation och införpassades till länsfängelset i Örebro. Rannsaking vid Lindes domsagas häradsrätt väntade för våld mot polisuppsyningsman. Den 6 oktober dömdes han till en månads fängelse samt till böter för fylleri och förgargelseväckande beteende. Straffets varaktighet: 22 september – 17 november (efter förvandling av böter till ytterligare fängelse).

Den 15 januari 1909 hade L. i ett olåst rum i ett hus vid Kungsängsgatan tillgripit en överrock, som han förmått en man från Stockholm att försöka belåna hos en pantlånare vid Vaksalagatan. Denne misstänkte att det rörde sig om stöldgoods, stockholmaren och L. hördes av polisen. L. var vid tillfället drucken.

Rörande L:s vandell är därefter ingenting nämnt förrän i PU i februari 1911, då han, till yrket sjöman, varnades för lösdriveri av en poliskommissarie i Helsingborg.

Carl Johan L., f. d. volontär, 25 år, blev fredagen den 3 april 1908 kl. 3 em. anhållen på Kungsängsgatan av konstaplarna nr 10 och 19. Kort förut hade han på caféet i 32:an uppträtt bråkigt och störande och varit oförskämdd och fräck mot både gäster och betjäning. Han var mindre drucken. Utöver det vanliga motståndsmönstret – slag, sparkar, liggande på gatan – använde L. även sina tänder och lyckades bita nr 19 i vänstra pekfingret. En inspektionskonstapel samt konstaplarna nr 27 och 33

skyndade till och förmådde tillsammans med nr 10 och 19 jämte en spår-
vagnskonduktör övermanna honom och föra honom, under hans fort-
satta motstånd, till polisstationen. Under vägen kallade L. polismännen
”djävla busar, svin, grisar och djävla knölar”, högljutt så att det hördes
vida omkring. I en arrest hystes han till kl. 9 nästa morgon.

Den 11 maj dömdes L. av rådhusrätten för vart och ett av två misshandelsbrott till en månads fängelse samt att böta för förargelseväckande beteende 30 kr, för missfirmelse av polismän 50 kr samt för våldsamt motstånd 100 kr. Dessa böter å sammanlagt 180 kr skulle vid bristande tillgång övergå till 21 dagars fängelse. Den 7 januari 1909 anhölls han på Svartbäcksgatan, häktades och fick i en detektivkonstapels sällskap göra vandrigen till länsfängelset. Den 7 januari – den 28 mars 1909 förblev han där.

I februari 1907 hade fältskyllsrätten vid volontärskolan i Västerås dömt L. för olovligt undanhållande och avvikande från kasern trots kasernförbud att undergå fängelse i två månader, för underlåtenhet att fullgöra förmans i tjänsten givna befallning till fängelse i två månader samt för oljud till fängelse i 8 dagar. Strafftid: 30 maj – 7 oktober 1907. Den 11 oktober rapporterades han i Uppsala för att tillsammans med en bror ha våldfört sig på en man på Strandbodgatan.

Karl A., 24-årig arbetare, anträffades drucken kl. 7 em. torsdagen den 9 april 1908 på Vaksalagatan av konstaplarna nr 2 och 29, vilka förde honom till polisstationen, där han blev insatt i arrest. En tredje polisman, nr 20, rapporterade att A. kort före anhållandet på Vaksalagatan skrikit och skränat samt ofredat personer som passerade genom att på ett oförskämt sätt tilltala dem. Han hade dessutom slagit sönder en fönsterruta i huset nr 29 A. Under avviseringen slog A. med flata handen till konstapeln nr 2 ”så att rodnad därav uppkom” och gav honom även en spark i vänstra ljumsken, som dock inte åstadkom någon skada. På fredagsmorgonen kl. 9 släpptes A. ur arresten.

I en rapport lördagen den 11 april anges Karl A. vara en av fyra våldsvverkare, som vid 1/2 12-tiden överfallit och med slag och sparkar misshandlat en man på Vaksalatorg utan från dennes sida given anledning. Vid förhör några dagar senare ville A. inte förneka våldet men kunde inte minnas något därom.

Rådhusrätten dömdes A. dels den 27 april för våldet mot polismannen till straffarbete i två månader samt att böta för fylleri 15 kr och förargel-

seväckande beteende 30 kr, dels den 2 maj för misshandel till fängelse i tre månader, förvandlat till straffarbete i en månad 15 dagar. Efter förvandling av böterna fastställdes straffarbetet till tre månader 19 dagar. Emellertid hade A. i augusti och december 1907 dömts att böta sammanlagt 50 kr för misshandel och fylleri. Förvandlingen av dessa böter förlängde straffarbetet, enligt förordnande av KB i maj, med 6 dagar till tre månader 26 dagar. Straffarbetet varade från den 7 maj till den 28 augusti 1908. Den 29 augusti varnades A. för lösdriveri av KB i Uppsala län.

Karl A. hade även tidigare varit i kontakt med polis- och rättsväsendet. Den 28 mars 1903 hade stadsfiskalen i Stockholm varnat honom för lösdriveri. För våld å polis och böter hade han undergått fängelsestraff i Uppsala under tiden 25 mars – 26 juli 1906. Den 26 april 1907 häktades han i Stockholm för misshandel m. m. och dömdes den 2 maj av Stockholms rådhusrätt till fem månader 17 dagars straffarbete. Detta varade under tiden 6 maj – 23 oktober 1907.

I mars, april och maj 1909 var Karl A. flera gånger omnämnd i polisrapporter. Den 16 mars 1909 hade A. fullgjort fyra månaders straffarbete för 1:a resan stöld vid länsfängelset i Örebro. Lördagen den 20 mars anmälde konstapeln nr 20 att A. och två ynglingar i hans sällskap vid 7-tiden på kvällen uppehållit sig på Vaksalagatan utanför nr 24, där de två sistnämnda hållit varandra om livet under det de hoppat och dansat på trottoaren. Konstapeln hade tillsagt dem att förhålla sig lugna och avlägsna sig, vilket de gjort. Karl A. däremot hade gått i vägen för konstapeln "och sökt hindra honom i hans tjänsteutövning". Vid konstapelns tillsägelse att avlägsna sig hade A. yttrat: "Kyss mej i aschlet, din djävel" men sedan gått sin väg. Onsdagen därpå strax före kl. 8 på kvällen hade A. i mindre drucket tillstånd försökt komma in på krogen i huset Dragarbrunnsgatan 44 men hindrats av konstapeln nr 2. A. for då ut i otidigheter mot denne, hötte med knuten hand framför hans ansikte och sade bl. a.: "Får jag inte komma in här, din djävel, så går jag till Stadshotellet." Vidare hade han flera gånger sagt: "Jag ska slå till dej så att du dör!", vilket uppfattats av folk som passerade eller stod i närheten. En arbetare åberopades som vittne. Den 26 mars varnades A. enskilt av poliskommisarien.

Måndagen den 3 april rapporterade konstapeln nr 16 att Karl A. vid 1/2 5-tiden på Vaksalagatan tilldelat en guldsmedsarbetare S. flera slag i ansiktet, så att näsan kom i stark blödning. Efteråt hade A. gått Vaksalagatan österut. Folksamling och allmän förargelse hade uppstått.

Söndagen den 16 maj 1909 hämtades A. till polisstationen sedan en man anmält, att han på lördagen, när han vid Salnecke tvingats att stiga av sin cykel, därför att en person avsiktligt ställt sig i vägen, av en annan person, som konstaterades vara Karl A., tilldelats ett knytnävslag i ansiktet, så att överläppen sprack och började blöda. A. erkände våldet men sade sig ha varit så drucken, att han inte kunde minnas hur det hela gått till.

I september 1910 hade A. anställning som kusk hos en åkare. En dag i början av månaden körde han ut med sin droska på spårvägsspåret i hörnet av Bredgränd och Kungsängsgatan, just då spårvagnen nr 12 kom körande. Klockan var ungefär 1/2 6 em. Vid vagnens stöt mot droskan ramlade A. ner från kuskbocken och slog bakhuvudet i gatan, så att ett blödande sår uppkom. Konstapeln nr 5 tog hand om honom och såg till att skadan blev omskött på Akademiska sjukhuset. Spårvagnsföraren hade ingen skuld till olyckshändelsen.

Skomakaren *Johan H.* var 29 år. Söndagen den 12 juli 1908 anträffades han drucken i Smedsgränd strax före kl. 5 em. Han anhölls och infördes på polisstationen av konstaplarna nr 8 och 22 och fick lämna arresten strax efter midnatt. Platsen för nästa anhållande var Slottsbacken, där han kl. 3.30 em. måndagen den 3 augusti anträffades så drucken, att konstaplarna nr 24 och 31 måste anskaffa åkareskjuts för att föra honom till polisstationen. Kl. 11 på kvällen var han i stånd att lämna arresten.

Vid 1/2 10-tiden måndagen den 21 september 1908 leddes H. in på polisstationen av en man, som anmälde att de varit tillsammans på krogen i huset Fyris torg 8, där H. blivit så drucken att han inte kunde "taga hand om sig själv". H. fick tillbringa natten i arrest. Arrestvistelse för H. under tre timmar ombesörjde konstapeln nr 25, sedan H. anhållits drucken på Drottninggatan kl. 6 em. onsdagen den 3 februari 1909. Den 8 februari dömde rådhusrätten honom att böta 15 kr för fylleri.

Drucken var Johan H. även måndagen den 3 maj vid 1/2 8-tiden på kvällen, då han anhölls av konstaplarna nr 1 och 2. När han skulle föras iväg satte han sig till ursinnigt motstånd, kastade sig omkull, slog och sparkade omkring sig. En inspektionskonstapel och konstapeln nr 13 hjälpte sina kolleger att övermanna honom. Med knuten hand tilldelade H. konstapeln nr 2 flera slag på bröstet och vänstra armen. H. hade också missfirmat denne genom att yttra: "Vill du släppa mej, din röda djävel." Arrestvistelse till kl. 9 nästa morgon. – Den 1 juni dömdes H. av rådhus-

rätten för misshandeln av konstapeln till en månads fängelse samt att böta för fylleri 15 kr, för våldsamt motstånd 35 kr och för missfirmelse 20 kr, tillhopa 70 kr, vilka böter tillsammans med de 15 kr, som den 8 februari ålagts H. att böta, av KB förvandlades till ytterligare 12 dagars fängelse. Strafftiden inföll mellan den 29 juni och den 10 augusti 1909. En detektivkonstapel skötte införpassningen till länsfängelset.

Under 1910 förekommer Johan H. i tre rapporter, vilka alla gäller fylleri dels på Vaksalagatan den 7 augusti, dels i Slottsbacken den 21 augusti och dels den 25 september på gården till ett hus vid Bredgränd. Vid det andra tillfället måste "skjuts från Bilbolaget" anlitas. Två konstaplar var varje gång i aktion och beredde H. nattarrest.

17-årig arbetaren *Eskil K.* anträffades drucken på Jernbrogatan tisdagen den 23 juni 1908 strax före kl. 5 em. av konstapeln nr 11, som anhöll honom och placerade honom i arrest på polisstationen. K. återfick friheten sent på kvällen.

Måndagen den 26 oktober anmäldes K. för att han på lördagskvällen skrikat och skränat på en gata i Petterslund. Han hade då varit drucken. Han fördes till sin bostad i närheten av konstapeln nr 34, men innan det kunde ske hade han satt sig till våldsamt motstånd i alla former. Han hade också, i flera personers närvaro, kallat konstapeln "djävel" och "djävla knöl" m. m.

I sällskap med flera andra ynglingar hade Eskil K. vid 10-tiden på kvällen tisdagen den 10 november på allmänna landsvägen vid Petterslund fört oljud genom att sjunga och skräna. På tillsägelse av konstapeln nr 34 tystnade han men kommen ett stycke vidare på väg in mot staden började han på nytt att föra oljud. Beteendet rapporterades. Lördagen i den följande veckan vid samma tid på kvällen anhölls K. i drucket tillstånd av konstaplarna nr 12 och 25 på Vaksalagatan. På polisstationen öppnades en arrest för honom, där han stannade till kl. 9 nästa morgon. Annandag jul anmälde konstapeln nr 34 att K. på julafton omkring kl. 8 på kvällen i berusat tillstånd åstadkommit folksamling och allmän förargelse å landsvägen dels vid Karlsborg, dels vid Salnecke genom att skräna och gestikulera med armarna. Han hade dessutom kallat nr 34 "djävla drummel". Kvällen före nyårsafton vid 1/2 8-tiden anhölls K. i drucket tillstånd av konstapeln nr 26. Hans våldsamma motstånd kunde brytas först sedan konstaplarna nr 19, 30 och 36 kommit till hjälp. Arrestvistelsen upphörde kl. 9 på morgonen.

De rapporterade beteendena ledde i åtskilliga fall till åtal. De fällda domarna innebar följande bestraffningar:

4 jan. 1909 böter för fylleri 15 kr, för våldsamt motstånd 35 kr;

11 jan. 1909 böter för förargelseväckande beteende 20 kr, för missfirmelse 25 kr;

1 febr. 1909 böter för fylleri 15 kr, oljud 25 kr, våldsamt motstånd 30 kr, missfirmelse 25 kr.

Den första rapporten år 1909 är daterad den 5 februari, en fredag. Det var åter konstapeln nr 34 som anmälde. K. hade lördagen den 30 januari kl. 10 på landsvägen från Vaksala torg förbi Petterslund "fört oljud genom att högljutt tjuta". Den 15 februari dömdes han att böta 15 kr för fylleri och 25 kr för oljud.

I Smedsgränd anträffades Eskil K. drucken kl. 10 em. torsdagen den 18 februari 1909. Då konstapeln nr 32 anhöll honom för att föra honom till polisstationen tog han till alla de vanliga medlen för att komma lös. Konstapeln nr 2 och en detektivkonstapel kom till hjälp, så att K. kunde övermannas. Då han låg på gatan träffade två av hans sparkar en av konstaplarna i bröstet, dock utan att åstadkomma någon skada. Med två tom-buteljer hade han måttat slag mot samme konstapel, men denne hade avvärt slaget. K. hölls i arrest över natten. Den 22 februari blev K. dömd att böta för fylleri 20 kr och för våldsamt motstånd 60 kr.

Hela bötesbeloppet under den förflutna delen av året uppgick till 310 kr. I maj förvandlade KB dessa böter till 34 dagars fängelse. Som bötesfånge befann sig K. i länsfängelset från den 9 augusti till den 12 september 1909.

Knappt två veckor efter frigivningen blev Eskil K. åter uppmärksamrad av hemstadens polis. Lördagen den 25 september vid 4-tiden kom konstapeln nr 12 in på polisstationen med K., som nyss anhållits på Kungsängsgatan, där han misshandlat en mansperson. Denne, en springpojke, infann sig också och anmälde, att K. gett honom ett slag på högra kinden, "så att rodnad och ömhet uppkommit". K. erkände våldet men uppgav att den andre först förfördelat honom genom att kalla honom för "buse". Anmälaren yrkade för sin del inte ansvar å K.

I slutet av året var Eskil K. "3^e klass sjöman vid 6:e matroskompaniet vid K. Flottans station i Stockholm". Den 28 december befann han sig dock i Uppsala, där han, enligt anmälan av konstapeln nr 22, strax före midnatt på Svartbäcksgatan setts "ur en pappersstrut förtära punsch",

som han blivit bjuden på av brevberaren Hj.

Fredagen den 11 mars anhölls K., drucken, på Vaksalagatan vid 11-tiden på kvällen och fördes till polisstationen. Han var då iklädd flottans uniform. Det visade sig att han redan i januari hade efterlysts av Överståthållarämbetet, enär han olovligt avvikit från sin tjänst. Dagen efter anhållandet blev han häktad av polismästaren och av en detektivkonstapel och konstapeln nr 11 överlämnad till länsfängelset.

Tre månader senare, den 18 juni, blev K. hämtad i sin moders bostad i Svartbäcksgatan 4 av två detektivkonstaplar och fördd till polismästaren, enär han misstänktes ha återigen rymt från Skeppsholmen. Vid förhör erkände K. att han avvikit redan den 17 maj och att han fortfarande innehade uniformen. Han blev den 18 juni avförd till Stockholm och Flottans station med tåget kl. 3.15 från Uppsåla, bevakad av en detektivkonstapel. Under tiden 11 april – 11 maj 1910 avtjänade han för 2^a resan rymning fängelsestraff på Långholmen. Dömd för 3^e resan rymning undergick han där fängelse från den 26 juni till den 26 december 1910.

Under 1911 dömdes Eskil K. sex gånger av rådhusrätten i Uppsala att böta sammanlagt 365 kr för fylleri, våldsamt motstånd, misshandel och förtärande av alkoholhaltiga drycker på allmän plats samt en gång av Överståthållarämbetet att böta för fylleri 5 kr och en gång Sala rådhusrätt att böta för fylleri 15 kr. KB i Uppsala förvandlade böterna, 385 kr, i december 1911 till 42 dagars fängelse. K. undergick straffet under tiden 25 november 1911 – 6 januari 1912. Under 1912 dömdes han till sex månaders straffarbete för våld å polisman.

Då 32-årige arbetaren *David B.* år 1908 blev aktuell för polisen i Uppsala var han inte obekant där.

Juldagen 1904 hade B. av poliskommissarien i Uppsala varnats för lösdriveri. I juni 1905 hade Överståthållarämbetet dömt honom till tvångsarbete i sex månader på Svartsjö. Den 6 februari 1907 häktades han i Stockholm för olovligt tillgrepp och dömdes den 11 i samma månad för 1:a resan snatteri att böta 75 kr. I mars rapporterades han en gång som lösdrivare och två gånger för fylleri och våldsamt motstånd. I juli rapporterades han dels för fylleri och våld samt motstånd, dels för våld och bettleri. I en efterlysning, införd i PU den 14 september 1907, uppges han vara under åtal för fylleri, våldsamt motstånd, misshandel å allmän plats och våld mot polis samt att han av Uppsala rådhusrätt förklarats vara skyldig att träda i häkte. B. anges vara "delvis lam i högra sidan om benet, varför han går mycket illa".

Först den 2 april 1908 kunde David B. dömas. Det blev böter för fylleri vid två olika tillfällen, 25 kr varje gång, och för våldsamt motstånd vid offentlig förrättning vid två olika tillfällen, 150 kr varje gång, tillsammans 350 kr. Den 9 oktober insattes han i länsfängelset som rannsaktionsfånge och den 12 oktober dömdes han av rådhusrätten för våld å polisman i tjänsteutövning till straffarbete i två månader, för våldsamt motstånd till fängelse i en månad, förvandlat till straffarbete i 15 dagar, samt böta för fylleri 15 kr och misshandel 100 kr. Samtliga böter förvandlade KB i december till 25 dagars straffarbete. Detta straff kom således att omfatta två månader 40 dagar och varade mellan 15 oktober 1908 och 24 januari 1909.

Under 1909 undergick B. även fängelsestraff för misshandel och böter under tiden 18 mars – 4 september. Straffanstalten var Centralfängelset i Malmö. – Den 20 januari 1910 varnades han för lösdriveri av stadsfiskalen i Stockholm. Kronohäktet på Långholmen hyste honom under tiden 6 maj – 10 augusti 1910. Brottet var 1:a resan inbrottsstöld.

I december 1910 var David B. återkommen till Uppsala. Tisdagen den 13 anträffades han drucken vid 1/2 2-tiden av kontapelnen nr 11, anhölls och insattes i arrest. Han släpptes ut nästa morgon kl. 9. Den 27 december kom han till polisstationen strax efter midnatt och fick på egen begäran logi i en arrest till morgonen. Vid en kvällen därpå företagen razzia i ugnarna i tegelbruket invid Svartbäcken för att finna "uteliggare" påträffades också B. Dagen före nyårsafton anhölls han på Dragarbrunnsgatan såsom misstänkt för att ha stulit ett par galoscher. På nyårsafton häktades han av polismästaren och införpassades till länsfängelset. Han medförde då följande tillhörigheter: 1 blus, 2 par byxor, 1 dosa, 1 par kalsonger, 1 par kängor, 1 livrem, 1 mössa, 1 näsduk, 1 plånbok, 1 portmonnä, 1 rock, 1 skjorta, 2 par strumpor, 1 väst, 2 tröjor samt 70 öre. Efter att ha dömts för 2:a resan stöld avtjänade han straffet 8 januari – 8 maj 1911 i Uppsala.

I slutet av september 1911 dömdes David B. av KB i Uppsala till ett års tvångsarbete på anstalten i Karlskrona. I november 1912 dömde Överståthållarämbetet honom till tvångsarbete ett år och två månader, att fullgöras även denna gång i Karlskrona.

Varför sådana beteenden?

De tjugotvå män, flertalet yngre, vilkas beteenden under några år på allmänna platser i Uppsala skildrats här ovan, förefaller ha varit lätt retade till vredesutbrott – argsinta med ett ord uttryckt. Ilska kan ibland ha väckts av någon obetydlig anledning, ofta av en tillsägelse, ja till och med av blotta åsynen av någon, bekant eller obekant. Då någon av dem anhållits har han blivit ursinnig. Den ständigt retliga sinnesstämningen har lätt övergått i våldshandlingar, ofredande, skrik och oväsen. Våld till och med mot närmast anhöriga har förekommit.

Vilka kan då orsakerna till dessa beteenden ha varit?

En del av dem beror otvivelaktigt på den i och med födelsen givna individuella mänskliga naturen. Om de tjugotvå männen i förståndshänseende var av alldagligt slag eller torftigt utrustade kan inte avgöras. Deras handlingar tyder på att de hade brister i förmågan att tänka sig för. Känslolivet bragtes mycket lätt ur jämvikt, obehagliga sinnesrörelser övergick i handlingar, som inte bestämdes av förståndigt övervägande utan av plötsliga infall och stämningar, ofta växlande utan särskild anledning. Utan lust och intresse för något annat än alkohol kunde livet bli en börda för de flesta. Brist på aktning för moral, plikt och rätt var förbrytarkännetecken, märkbara hos så gott som alla. Många kände sig sannolikt fientliga och upproriska mot samhället och myndigheterna. Överdriven självkänsla var nog inte ovanlig. Undermålighet i de individuella psykiska resurserna vore måhända en riktig sammanfattande beskrivning av de så att säga inre orsakerna till beteendena.

Det fanns emellertid även sociala orsaker i omgivningen. Bland dem må först nämnas slarvig uppfostran i andligt torftiga hem, tidigt fördärvbringande umgänge, tvånget att av fattigdom nödgas avstå från sådant som för pengar hade kunnat göra livet intressant och glädjefyllt, annorlunda än genom de upplevelser som bruket av alkohol kunde ge. Tilltaggenhet i dålig bemärkelse gynnades säkert av den avtagande aktningen för religion och den växande fientligheten mot överheten och dess maktutövare. I många hem och umgängeskretsar rådde slapphet i bedömandet av brott. Hos fattigt folk restes krav på att få materiellt njuta av livet, ett krav som den nyväckta självmedvetenheten bar upp.

Bland de sociala orsakerna var alkoholmissbruket en av de allra viktigaste. Troligen hade merparten av de skildrade våldsgärningarna aldrig

begåtts om gärningsmannen inte varit ”drucken”. För ekonomin och moralen var alkoholmissbruket förödande och kunde göra mången benägen för snatteri, stöld och rån.

Kanske kan man försöka föreställa sig hur barndomen och ungdomsåren var för de flesta av bråkmakarna och våldsverkarna. I hemmet fattigdom, fylleri, tråtor, bannor och aga, i skolan förebråelser, försmädlighet och aga. I umgänget med andra barn och ungdomar översitteri, illvilja, svek och slagsmål. I arbetet husbondens herravälde och äldre arbetarkamraters grova fasoner. På gator och torg ”bättre folks” förakt och polisens övervakning. En omvärld, uppfattad som kärv, ibland fientlig, ingav rädsla och skapade otrygghet. För att göra sig ”fri” gällde det att besitta kurage och fräckhet. De egenskaperna förvärvades i kumpaners lag och genom superi – men vad tjänade det till att använda dem?

Noter

¹ Göteborgssystemet var, enligt ett samtida uppslagsverk, ”en anordning till nykterhetens befrämjande och pauperismens motarbetande, enligt hvilken åt allmännyttiga bolag, som ej beräkna enskild vinst, anförtros utskänkning och utminuterung af brännvin samt andra brända och destillerade drycker”. Idéns framgångsrika praktiserande i Göteborg från 1870-talet gav verksamheten i andra städer namnet ”göteborgssystemet”.

² Östra Bäfverngatan ledde från Lännabanan till Östra Ringgatan, som sträckte sig mellan Nordöstra och Södra Ringgatan och var den yttersta gatan åt öster. Det fanns Norra, Södra, Östra, Västra, Nordöstra och Nordvästra Ringgatan.

³ Västra Strandgatan ledde från S:t Johannesgatan till Skolgatan, förbi Torsgatan till Odengatan.

Källor

Otryckta

Landsarkivet i Uppsala

Ordningsspolisens i Uppsala rapportböcker

Rådhusrättens i Uppsala domböcker

Länsfängelsets i Uppsala fångrullor

Länsfängelsets i Uppsala kyrkoböcker

Uppgifter till husförhör med Upsala Domkyrkoförsamling för år 1908

Tryckta

Strafflagen av år 1864

Polisunderrättelser; under inseende af Stockholms Polisstyrelse utgifna för rikets polismyndigheter

Stadsfullmäktiges i Uppsala tryck

Matrikel öfver Sveriges polismän år 1907; utg. af poliskonstaplarna Karl R. Ögren och Karl V. Jansson; Sundsvall 1907

Matrikel öfver Sveriges polismän år 1913; utg. av Axel Sjögren och Einar Nilsson, poliskonstaplar i Stockholm; Stockholm 1913

Adresskalender för Upsala stad, 1907 och 1910

Förkortningar

K.B. Kungl. Maj:ts befallningshavande, dvs. länsstyrelsen

SL Strafflagen av år 1864

PU Polisunderrättelser